

№ 15 (224) 9 красавіка 2001 г.

НАША НІВА

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у панядзелкі

Мірон ня съпіць

У чацвер калі Лёзна на 30-метровай апоры лініі электротрансферадач напругай 35 тыс. вольт зьявіўся бел-чырвона-белы съцяг. Калі яго зънялі, знайшлі цыдулку наступнага заместу: "Добры гаспадар ніколі не папаўзе ўраскарачку на ўсход з працягнутай рукой, а другога такога злыдня, як наш — прайдзі съвет, ня знайдзеш. Мірон".

Б.Т.

Сем год адзіноты

У мінулым сакавіку "шматвектарная" замежная палітыка Лукашэнкі выявілася ў цікавых напрамках.

Адрынуты эўраатлянтычныя супольнасцю, ён працягваў шукаць дыялёгу з краінамі-ізолямі, абвінавачанымі ў дзяржаўным тэрапрызме. Менск наведалі міністры абароны й прамысловасці з Тэгерану і Багдаду. Яшчэ нядына Ірак з Іранам вёў безвыніковую крыжавую вайну. Сёньня іх лучыць антыйамэрыканізм на дзяржаўным узроўні. Яны напханыя савецкай зброяй, якую варта аблівіць. Для гэтага ім і траба Беларусь, дзе захаваліся некаторыя цікавыя тэхналёгіі вайсковага прызначэння.

Даты прыезду блізкаўсходніх гасціц былі засакречаны да апошніга моманту. Відаць, каб не ствараць ажыялажу.

Працяг артыкулу Рамана Якаўлеўскага на старонцы 4.

Бардак, Кучмагейт і вясна

У Кіеве варта паехаць не на футболь і не на рэвалюцыю, а проста рытуальна папіць "Оболонь" на Хрышціцку. Проста таму, што вы там ста гадоў не былі.

За восем месяцаў — столькі часу прайшло пасль мінулай падэздкі ў Кіеве — можа нарадзіцца на съвет жыхцяздолбы чалавек, цэлы Сусьвет, на тое, што стомленасць Менскам.

Ад'езд — нагода пабачыць хвалёны новы менскі вакзал ва ўсёй красе. Не люблю тупых "наваротаў", хачу звыклага тунэлю. І ўвогуле: мне не да палінэзу Агінскага.

Весялосць другога пляцкартнага вагону нейкая проста экстремісцкая. Найадданейшая частка заўзятараў едзе на матч молодзевых зборных. Фанатаў цягне на шчырасць. "Хто падымі на стадыёне бел-чырвона-белы съцяг, адразу атрымае ў табло, як увесень у Польшчу!" — аўбяшчае старэйшы з фанацкай кампаніі, былы спэцназаец памяшчы Мэтан.

Працяг падарожных нататак Татьяны Сынітко на старонцы 4.

БЕЛАРУСЬ ВАЧЫМА ТЭРАРЫСТА

Дывэрсант, чэкіст, опер, асабіст
Станіслаў Ваўпшасаў

Эсэ Сяргея Паўлоўскага. Старонка 10.

ВЕРБНИЦА

Дэтанатар вуліцы

Юрась Барысевіч

На шынам палітыкам не стае харышы, якая ёсьць у Алея Пушкіна і Лявона Вольскага, не стае рэзыкоўных учынкаў, вострага языка, моцартаўскай лёгкасці мысленія. Беларуская палітыка надае нагадвае "спектакль аднаго актора" (усе мы ведаєм, якога). Каб ня даць гэтаму спектаклю паўтарыцца на "біс", патрэбна не толькі пераканаўчыя слова, але і эфектныя жэсты (кшталту вядомай аплікацыі Азаронку альбо "бітвы" пад Лёзной). Пазынкі у адным з інтэрвю выказаў слушную думку: "Нацыя пачынаеца з тэатру" (зрэшты, тое самае казалі Гётэ, Гюго і шмат хто яшчэ). Каб зъяніць абрываўную рэчаіснасць, дастаткова ператварыць яе ў тэатр і паставіць у ім уласную п'есу.

Анатоль Клічук

з іх насамрэч праз гадзіну трапілі з агульнабеларускай турмы ў канкрэтны пастарунак; пікет журналистаў ля плошчы Бангалор з маекам турэмнай камэры й скрынню лапши, якую раздавалі людзям на вуліцы разам з тэкстам закону пра "свабоду" сродкаў масавай інфармацыі; марш журналистаў у турэмных робах і мітынг пасыля яго, дзе Славамір Адамовіч публічна зашыў сабе рот, каб зноў на трапіць за краты за які-небудзь "неправільны" верш; марш "параненых" на ча-чэнскай вайне да расейскай амбасады, які наладзілі забітаваныя кульгаючыя анархісты з "Чырвонага жонду".

Па сутнасці, пэўныя элементы пэрформансу ўласцівія ўсім мітынгам і дэмакратыям. Магчыма, гэта і адштурхоўвае ад палітычнай тэматыкі многіх мастакоў-эстэтаў, якія на любіць мець супольныя справы з натоўпам. І аднак, у антылукашэнкавых творах канцэнтруючыяся на больш, чым у псыходынамічнай эротыцы альбо ў запазычаннях з Шагала і Малевічам. Эстэтычныя эксперыменты рэдка

Адам Мальдзіс у 2000 г. звязаўшыся ўва ўрад з ініцыятывай пе-раносу загараднай рэзыдэнцыі Лукашэнкі ў Лошыцкі парк, дзе захавалася старая панская сядзіба: як вядома, рэзыдэнцыя ў Драздах пабудаваная на месцы канцеляры. Ператварэнне яе ў мэмарыяльныя ўнікальныя архітэктурныя памяшканні заснаваны на архітэктурнай історыі Беларусі. Адам Мальдзіс заснаваў архітэктурна-археалагічны музей-заповеднік "Лошыцкі парк" і ўважае, што яго архітэктурныя творы ўнікальныя ў свеце. Адам Мальдзіс заснаваў архітэктурна-археалагічны музей-заповеднік "Лошыцкі парк" і ўважае, што яго архітэктурныя творы ўнікальныя ў свеце.

Працяг на старонцы 6.

Наша Ніва

Газэта тваёй душы

"Наша Ніва" — гэта 12 старонак інфармацыі і камэнтароў пра падзеі ў Беларусі і съвеце штотыдня, гэта пайнакроўная беларуская культура, гэта жывы голас незалежнага беларускага грамадства. Аўтары і чытачы «Нашай Ніве» разам твораць краіну.

Падпісны індэкс 63125. Падпіска на 1 месяц каштует 929 рублі. Для менчукам на шапік «Белсаюздруку» — 760 рублёў. Падпіску на «НН» прымаюць на любой пошце, у многіх шапіках «Белсаюздруку». Менчукам вельмі зручна падпісвацца «на шапкі» — таніней, і газету можна забіраць у панядзелак.

**ПАДПІШЫСЯ САМ, ПАДПІШЫ СУСЕДА
ДЫ СУСЕДНЮЮ ШКОЛУ!**

Залатая жыла на мяжы

Дэмакраты традыцыйна высьмейваюць Рыгоравіча: адкуль у яго гроши на «прэзыдэнцкія фонды» для падтрымкі вундркіндаў і г.д.? Не з уласнага ж заробку ці ганараю гэтыя фонды папаўнуюцца. Ни выключана, што ў гэтых мэтах выкарыстоўваецца славуты «канфіскат».

Раней канфіскаванымі на мяжы таварамі распарацжалася выключна Рада бясыпекі. Тады ніхто ня меў права да іх дакранацца, рэалізацыя адбывалася толькі праз Менск. Лукашэнка стварыў камісіі пры мясцовых уладах для ацэнкі й продажу сканфіскаваных рэчэй — з большага дробязяў ды таго, што хутка псеуцца. Быў таксама створаны Дэпартамент па гуманітарнай дзеянасці пры прэзыдэнце, які забирае сабе найлепшыя «кавалкі» — сканфіскаваныя на мяжы аўтамабілі і артэхніку. Як, па якім кошце і каму гэта прадаецца — мытнікі ня ведаюць.

І апошняя цікавая акалічнасць. Дагэтуль гроши ад продажу канфіскату ішлі ў бюджет. А зараз дэпартамент будзе пакідаць іх на сваім рабунку. Не інакш, на прэзыдэнцкую кампанію. Тым больш, што ўсе гэтыя сродкі і рабунку — нікому не падкантрольныя.

Сяргей Краўкоў, Горадня

IREX-PROMEDIA

спартовы тыдзень

Бананы дапамаглі

Зборная Беларусі па тэнісе выйграла ў каманды Зымбабве.

Справы запахлі тухлымі бананамі ў пятніцу, калі Вова Ваўчкоў разварушыў застарэлую траўму пляча ды на змог працягваць пачатую гульню — павалі зымбабвійцам трох партыв. Учора справы можна было выратаваць, таму беларусы інтэнсіўна сілкаліся бананамі, якіх было навалена ў іх на століках. І перамаглі: 3:2.

Хакеісты ў Менску рыхтуюцца да нямецкага чэмпіянату съвету,

што пачнеца пры канцы красавіка. У панядзелак ды аўторак хлопцы на менскім лёдзе разам-нацца спарынгам з «Тарпэдам» з Ніжняга Ноўгурода — расейскім серадняком. Юнацкая зборная працягвае сілкаліся сваё вяртанне ў эліту, аформлене тыдзенем таму ў Рызе.

У футбольнай гаспадарцы — чарговая заваруха. Прыйучылы вядомага арбітра Генадзя Якубоўскага, які, паводле съледчых, заціскаў падаткі ды гроб «неправильных» гроши на трансферных спраўах. А ў сераду бярэ старт нацыянальны чэмпіянат — колькасць удзельнікаў якога скарочаная да 14-ці.

Богусь Біятлянёнак

«Дзяды» ўвесну

У выстаўнай залі Саюзу мастакоў у Горадні адкрылася выстаўка «Дзяды» кавалаў Юраса Мацка. На выстаўзе прадстаўленыя каваныя жаночыя постасці і скульптурная экспазіцыя «Дзяды».

Пацярпелыя за Беларусь

Сябры КХП-БНФ Пяцро Сарапеня, Ян Талліга, Руслан Салаўян ды Ігар Марозаў былі затрыманы ў ноч на 1 красавіка за распаўсюджванье ўётак «Абаронім Бацькаўшчыну» ад расейскіх акупантаў». Сябар Маладога Фронту Павал Мягкоў быў затрыманы ў цягніку ў Воршы, калі ехал у Маскву пратэставаць супраць інтэграцыі Беларусі з Расеем — відаць, у Маладым Фронце адбываецца многа ўчэсця інфармацыі. У Віцебску за праўдзеннем несанкцыянаванага пікету Сяргею Аксімовічу далі штраф 150 мін. заробкай. Алеся Бляцкага і Паўла Севярынца пасадзілі на 10nochau за Дзені Волі, Юр'я Беленякага — на 15nochau. 2 красавіка масава затрымлівалі ўдзельнікаў збору подпісаў за не-залежнасць Беларусі, арганізаванага КХП-БНФ: пацярпелі Вялініца Мароз, Таціана Цяцеркіна, Тамара Сакольчык, Святланы Сачанка, Аляксей Тарала, Святланы Бельская, Лідзія Пінькоўская, Уладзімер Кучароў, Уладзімер Юхо, Галіна Тамчук, Уладзімер Цімашэвіч, Аляксей Шэйн і Сержук Лісічонка затрымалі на ганку Дзярждумы ў Москве, дзе яны пратэставалі супраць таго, што Расея кавапіца на Беларусь. Старшыня Крычаўскай арганізацыі БНФ Анатолія Белазерцева ды актыўіста Валер'я Парфіёвіча пакаралі штрафам на 3 ды 5 мін. заробкай. У Барысаве Аляксандар Абрамовіч, Алеся Ясюк, Марына Стакевіч, Алеся Барадула і Зміцер Фядорчанка былі затрыманыя за пакет у падтрымку НТВ. Першага пасадзілі на 10nochau. Скіны на юнацкі тусоўцы ды «Макдоナルдз» ў Менску пачалі абражаць ючаку, які мелі бел-чырвона-белыя значкі. Завязалася бойка. У выніку некалькіх сябров Партыі Свабоды затрымалі АМАП. У ноч на 5 красавіка былі затрыманыя сябры «Зубра» Аляксей Шыльдуўскі, Цімох Дранчук, Зыменец Драпачка і Алеся Апранич. Па факце пісаньня на сценках заведзеная крымінальная справа паводле артыкула 341 новага кодзекса («Апаганяванне збудаванью і пашкоджанне мэмасці»). Пасля трох сутак арышты ўх выпсілі пад падпіску пра навывезд. 6 красавіка Алега Мяцеліцу засудзілі за распаўсюд на Бялыніцкім рынку газеты «Народны Прэзідэнт» ды налепкі «Зубр». Далі штраф 28500 руб.

Жабы ў каляіне!

3:15 па 20 красавіка ў Брэзінскім біясфэрным запаведніку адбудзеца першы ў Беларусі спэцыялізаваны лягер па выратаванні жаб і рапух, якія ў часе міграцыі перахоціцца ў Шягом'е-Лепель. Арганізатары лягеру — Інстытут заалёгіі НАН Беларусі і Грамадзкая арганізацыя «Ахова птушак Беларусі».

Найбольш даступны спосаб аховы — перанос жывёлінкі цераз дарогу. Больш радыкальны — будаўніцтва адмысловых трубаў-пераходаў і ўсталіванні плоцікаў, якія б накроўвалі жабак у пераход.

Інфармацыю пра месцы масавай гібелі земнаводных на дарогах можна паведамляць на адресе: 220072, Менск, вул. Акадэмічная, 27, Інстытут заалёгіі, Сэктар герпэталёгіі, Навіцкаму Р. e-mail: amphi@mail.ru

навіны гаспадарскія

Мяса — Расеі, вёсцы — суботнік

З прычыны эпідэміі яшчуру ў Захадній Эўропе Расея мае намер павялічыць экспарт сывініны, яловічыны і птушкі зь Беларусі. Аднак радавацца з нагоды «вяртання на ўсход» не выпадае — гаворка ідзе пра так званыя «цэнтралізаваныя пастаўкі», вялікай кіркысці ад якіх непасрэдна сельгасвытворцам не было ніколі. Нялічне ўзгадаць, што з-за штучнага стрымлівання цэнту якраз жывёлагадоўля прыносіла калгасам і саўгасам асноўныя страты. Цягам апошніх год кіраўнікі гаспадарак імкнуліся пазбыцца нерэнтабельнай вытворчасці, і з большага ім гэта ўдалося. Зрэшты, нягледзячы на прыкметнае скрачэнне статку, Расею накормім. А вось ці застанецца што-небудзь для беларускага гандлю — пытаньне ўжо іншае.

На мінульым тыдні «імем рэвалюцыі» камэрцыйнымі банкамі загадалі выдаткаваць кредиты на пасяўнину. Але гэтых сродкаў усё роўна ня хопіць, таму амаль ва ўсіх раёнах Меншчыны на «просубоў прадпрыемстваў» было вырашана правесці суботнікі або пераўліць сельскія гаспадарцы частку заробку. Дзе-нізде настаўнікамі і мэдыкамі патлумачылі: не дасыцё грошай добраахвотна — не пабачыце прэмій.

Яшчэ ў цікавайшым становішчы апынуўся гандляры Камароўкі. Менгавыканкам абвесьціў аўтарыўскімі рэканструкцыямі кірмашу, падчас якіх прадпрымальнікі папросіць «вызваліць месцы». Дамовы на арэнду зямлі, якія большасць уласнікаў тутэйшых крамаў маюць да 2007 г., плянуюцца скасаваць бяз выплаты кампенсацыі.

Сяргак Іваноўскі

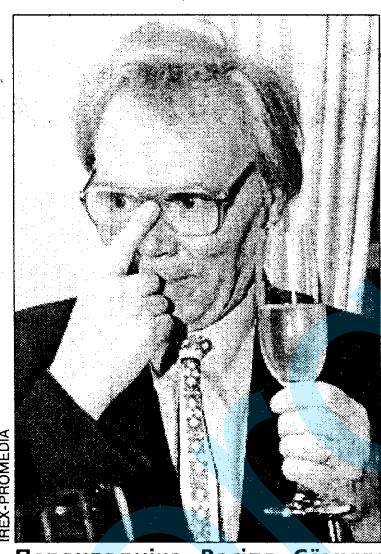
навіны за тыдзень

ВАЙНА ПЭРФОРМАНСАЙ

«Зубр» на мінульым тыдні аўска-каў Малады Фронт у негалоснай вайне пэрформансаў — першым правёў пікет у абарону НТВ і сабраў на яго 30 чалавек. На маладафронтавскі праз 2 дні выйшлі толькі 20. Уздзельнікі пікетаў пускали залёныя балёнчыкі і бурбалкі, выгуквалі «Жыве НТВ» і, ча-мусыці, «Жыве Беларусь».

ТРАПІЎ У ЗАСАДУ

31 красавіка ў Берасці быў затрыманы прадстаўнік руху «Зубр», які раскідаў улёткі ў тэатры ў часе спектаклю «Блез і Мары». Затрымалі прадстаўніка моцнай экалягічнай арганізацыі білетніцы, якія й выклікалі міліцыю. Імя рэзыстанта з пэўных прычынаў не разглашваецца.

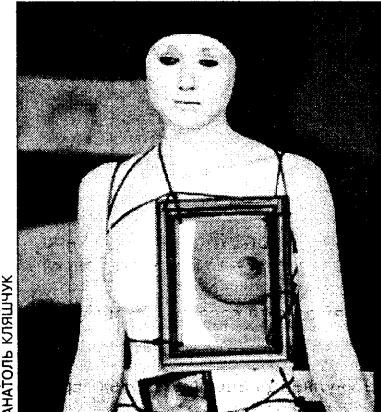
Перакладнік Васіля Сёмуху ўзнагародзілі нямецкім орденам «За адраджэнне». Фота з цырымоніі

калькі лісіных, трэх незарэгістраваных падляўнічых стрэльбы, патроны і пасткі. Вядзецца съледзтва.

Паводле БелаПАН

Зрабі сабе дасьпехі

14-15 красавіка ў Менску адбудзеца навучальны сэмінар па выработе рыцарскіх дасьпехаў. Пытаныні ў заявы на ўдзел прымаюцца да 12 красавіка па e-mail: siver@folk2.lingvo.minsk.by, т. 232-00-08 (Менск).

Менскі фэстываль альтэрнатыўнай моды «Мамант» не вылучаўся арыгінальнымі ідэямі.

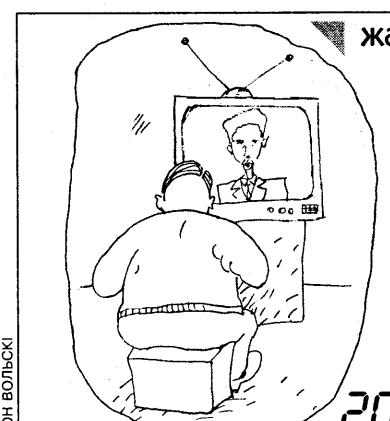
Ня съмешна

Дзень Гумару, 1 красавіка, стаўся апошнім для двух жыхароў Смургонішчыны, якія, не згаворвавшыся, павесіліся ў сваіх кватэрах. Аднаму было 50 год, другому — 47. Дарэчы, з пачатку стагодзіз'я ў раёне заслілася 10 чалавек.

Таціана Скарыніна, Смургоні

Зъверабой

У Шклousкім раёне затрыманы 52-гадовы беспрацоўны, які займаўся браканьеўствам. У яго сканфіскавалі 20 скурак зайдоў, не-

2001

У прымыслоўцаў свая неспадзянка. Урад паставіў умову — ніякага бартэру. За ёсць давядзецца разылічвацца «жывымі грашамі», у тым ліку і з энерганосбітам, што ўжо прывяло да «надзвычайніх мераў» з боку энэргетыкі. Адлукуны электрычнасці хранічнымі неплацельшчыкамі (у тым ліку Беларускаму металургічнаму заводу, магілёўскаму «Хімалакну», Менскаму падшыпнікаму заводу і г.д.) пакуль было часовым, але, мяркуючы па ўсім, неapoшнім.

Аднак галоўная падзея — наперадзе. Расея ўсё ж дасыць абяцаць, што ўжо лягтася пазыкі I, нібы ў адказ, «палата» збіраецца ратыфікаўца пагадненіне аб адзінай валюце 11 красавіка. «Старгаваліся».

Працяг са старонкі 1.

Былі спадзянині, што атрымаецца заманіць у госьці презыдента Ірану, Махамада Хатамі, аднак, ён вяртаўся з Москвы, дзе быў з афіцынымі візитамі, праз Казань, а не праз Менск. Замест яго прыялець іранскі міністар абароны. Так атрымалася, што Лукашэнка быў заняты нечым іншым і не адразу прыняў госьця. І той быў вымушаны колькі гадзінаў аглядаць цікавосткі беларускай сталіцы, што, ясная справа, паўпльвала на пэўныя пункты праграмы ягонага рабочага візиту. Асноўная частка гутаркі прыйшла пры зачыненых дзвіндрах. Відаць, міністар абароны Ірану падведаміў сваім беларускім суразмоўцам, што прадукцыя ў БЛК звязана з расейскімі сумежнікамі. Існуе вострая неабходнасць у пастаўках прадукцыі двайнога прызначэння, звязанай з реалізацый ракетнай праграмы Ірану. Не жадаючы ўскладняць і без таго прахадодныя адносіны з ЗША, Расея найбольш рызыкоўную пастаўку прадаверыць свайму беларускаму стратэгічному хаўрусыніку.

А вось "супрадаўніцтва ў індустрыяльнай сферы" абмяркоўвалася ў часе рабочага візиту міністра прамысловасці і прыродных выкапняў Іраку Аднана Абдэль Маджыд Джасема. Паводле афіцый-

Сем год адзіноты

**Беларускі экспарт скарачаеца, а валютныя рэзэрвы павялічыліся.
Мо Замяталін нешта гатоўкаю прывёз з Багдаду?**

ных звестак, аб'ём узаемнага гандлю мусіць сёлета павялічыцца з 8 да 35 млн. далляраў. Беларусь экспартавала ў Ірак трактары, прычэпы, а таксама запчасткі й абсталяванне да іх. Падчас гутаркі з ірацкім госьцем Ярмошын нара��аў на санкцыі ААН супраць Іраку, якіх Беларусь вымушаная трывала. Візіт суплаў са зьяўленнем інфармацыі, што адміністрацыя Буша скільная скасаваць некаторыя эканамічныя санкцыі супраць Іраку, засяродзіўшы ўвагу на самім Садаме Хусэйне, ягоным найбліжэйшым атачэнні і патэнцыяле вытворчасці зброя масавага зынішчэння. Амэрыканцы маюць намер узяць пад кантроль прадукцыю двайнога прызначэння. Не застанецца без увагі і пра-

дукцыя Менскага завodu колавых цягачоў, дзе на базе адной мадэлі робяцца як цалкам мірныя цягачы, так і мабільныя пускавыя ракетныя ўстаноўкі. Беларускія цягачы вельмі папулярныя ў расейскім і кітайскім войсках. Але іх зьяўленне ў Іраку, пасля пагрозаў Хусэйна, вызваліць Ерусалім, можа стварыць Беларусь новыя праблемы на міжнароднай арене.

У часе гутарак Лукашэнкі з ірацкімі міністрамі Рада Бясьлекі ААН адзінагалосна прыняла рэзолюцыю, дзе асуджала Багдад за адмову даць інфармацыю пра 600 зыніклых падчас ірацкай агресіі ку-

вэйтцаў.

Падчас свайго візиту ў Менск ірацкі міністар аблікаркоўваў і практэкт зборкі менскіх трактароў у ваколіцах Багдаду. Маўляў, большая частка насельніцтва Іраку занятая ў сельскіх гаспадары, таму поглыт на трактары павінен быць. Невядома, наколькі гэты практэкт улічвае горкі досьвед колішніх грандыёзных плянаваў наладзіць рэгулярныя пастаўкі трактароў у Пакістан, дзе яны так і не сталіся шырока даступнымі для сялянін.

Але ў афіцыйнага Менску ўжо ёсьць і ўласна ірацкі горкі досьвед. Беларусь мела неблагая шанцы выйграць тэндэр на будаўніцтва цеплазэлектрастанцы ў Іраку. Кантракт ацэніваўся прыблізна ў \$740 млн. Беларускі бок прадстаўляла ААТ "Белэнэргабуд", шчыльна звязанае з расейскімі капиталамі. У выпадку перамогі 60% сумы контракту павінна было трапіць расейскім падрядчыкам з "Электрамашэкспарту". Чакалася, што посьпеху павінен быў садзейніцаў візіт у Багдад асаўіста А.Лукашэнкі. Аднак тэндэр выйграў кітайцы. І ў Багдад першым чаргам з Менску падышёў Замяталін, якога заўсёды прымае Хусэйн. Пра што яны там удвою гутараць, відаць, нават Аллаг ня веда...

На выключана, што Хусэйн вырашыў кампенсаваць менскім сябрам паразу. Так ужо супала, што пасля вяртання Замяталіна з Багдаду Лукашэнка рагатам паблажліва заявіў, што калі Радеі цяжка даць абіцыны 100-мільённы крэдyt, дык і ня трэба. Потым галоўны банкір Пётр Пракаповіч узяў і павялічыў валютныя аруды Нацбанку на 100 мільёнаў. Даўняя звяза — беларускі экспарт скарачаеца, а валютныя рэзэрвы павялічыліся. Мо Замяталін нешта гатоўкаю прывёз з Багдаду?

Раман Якаўлеўскі

Бардак, Кучмайт і вясна

Працяг са старонкі 1.

"А чырвона-зялёны?" — "І чырвона-зялёны. І жоўта-блакітны. Футбол будзе чыстым і па-за паліткай!" — рабе Мэтан. Услых яго нікто з кампаніі не падтрымлівае. "Байк" (шалік) — любога колеру, а сцягі — ненавіджу!" — працягвае ён.

Мытнікі неабачліва будзяць фанатаў. Мэтан пасля пераезду мяжы доўга падбівае ўсіх скандаваць "Лука — мудак!" Да ранку вагон слухае спрэчкі, хто калі на якой хвіліне забіў ўсіх матчах ўсіх чэмпіянатоў апошніх гадоў дваццаці. Уперамежку з "перамаццю". Святы набывае карнавальны імпэц пасля Чарнігава: гапатная частка вагону трасе кожнага другога за плячо, запрашаючы на новую пляшку. За два дні футболу ў Кіеве адбыліся дзьве буйныя бойкі каліяфутбольных адмарозкаў. З аналагічнымі прадстаўнікамі ўкраінскага боку я пазнаёмілася 8 месяцаў таму: яны ляялі Кучму, жахаліся Лукашэнкі і казалі, што ў Беларусі трэба ўвесць рабства — супрацьўня будзе. Давялося мірнымі падручнымі сродкамі імгненнем давесці адвартнае. Кактэйль з мудрагелістай называй кшталт "СС-300" негвалтоўна сцякай з галавы ворага. Перабытавшы назну напою, фанаты цяпер перадавалі мір прывітанне як "той беларускай тэрарысты".

Менская кіеўская каліяфутбольная гапата аднолькава вяшчае пра апальтычнасць і адначасна не ўспрымае кіраўніку саваў дзяржаваў. Розыні ў ступені назапашанай унутранай агресіі. У "простага беларуса" яе больш, чым у гэтага ж сярдзяня "простага украінца". Прынамсі, я пакуль ня чула, каб тыя мэтас্কравана шукалі нагоды "мачыць" сваі жа — тым больш у рэдкіх шэрагах сваіх сярод не сваіх, у сцугуцы, што вымагае хоць часовай салідарнасці.

зэрамі й плякатамі. Вось табе й месца тусовак апазыцыі. Поўны аблом. Ну прости плошча Якуба Коласа...

Цікава, а дзе ў іх тут свой "Бангалор"?

— Халера яго ведае, што ў нас тут адбываецца! Я ўговуле не ўкраінец, не беларус, я... — Саша хітра прыжмураваеца, разыўліваючы каву, — маскаль і грамадзянін Расеі.

Былы савецкі разьведчык, а цяпер падстаўлены начальнікам Украінскіх бомж, Саша службую у тым жа "гарамчым пункце", што і былы савецкі спэцназавец, а цяпер футбольны хуліган Мэтан. Нават на адным праразаўскім баку. Цяпер ён ня б'еца на кіеўскіх вуліцах, а дапамагае правай апазыцыі раздаваць антыкучмаўскую ўёткі. З-за сцягы чуваць міучаўчыне Уладзімера Ўладзімеравіча Пуціна — вялізлага чорнагата, падабранага дзесяць нашай супольнай сяброўкай.

Саша ўпэўнены, што ягоны дакументы скрапі расейскія спэцслужбы не без дапамогі ўкраінскіх уладаў. Гэта вельмі добрая гісторыя, але яна дае Сашу права адпаведна ўспрымаць абудвух прэзыдэнтаў.

...А няма ў іхнім Кіеве ніякага "Бангалору"! Да рэзэрвациі справа не дайшла. Пакуль.

Весьніяны, сцягікі-значкі-касэты айчынны музыкі. Каля плоту побач з будоўляй! І зусім не дзеля апазыцыйных акцыяў агароджаны плотам Майдан. У жніўні будзе "10-та річніца Незалежності", і улады рамантуюць да гэтага даты ўсё, што могуць.

Некаторым майм сябрам-украінцам

не падабаецца практэкт будучага манументу Незалежнасці: "Голая баба трываме ўгоры вянок". Ня бачыўшы, не магу паўночваціці на са статуі Свабоды, ні з мальтыйскай *Indipendenza*. Але 10-я ўгодкі незалежнасці сёлета сцягтавацьмуть усе краіны экс-СССР. Толькі Беларусь адзначыцца чарговай прадказальнай прамовай ППРБ і пары тысячай сцвядомых дэмантрантаў.

— Яку річніцу сцягтавацьме Беларусь? Афіцыйна вайшай Незалежнасці

калякі гадоў — 46? — пытаючыца калегі з "Украіны Молодой".

Доўга тлумачу пра 25 сакавіка, 27 ліпеня і дзень вызвалення Менску. Калегі зэдзіўляючы, заблытваючы і просьцяль выклады, што, які хто за што, у пісъмовым выглядзе. А Беларусь праз тыдзень зэдзіўлена даведаеца з афіцыёзу, што мы сцягтавуем саюз з Расеяй, якому насарэць не стагодзьдзі, а толькі 5 гадоў.

— Я табе раскажу, што ў нас тут адбываецца. Гэтыя прыдуркі хоцьці скінуць Кучму, і правільна ён іх паразіні. А я... — колішні заўсёдні камэрай. Падчас сцягтавацьмі саваў дзяржавы, але яна дае Сашу права адпаведна ўспрымаць абудвух прэзыдэнтаў.

Павал упэўнены, што Кучму падставіць ЦРУ. Падсунула сваёго шпіёна, інакш чаго яго хавае на нейкай натальнай вайсковай базе. Амэрыка з Расеяй дзяляць съвет, Украіна мусіць стаць сателітам Москвы, Кучму прымушаюць пасаду ў Пуціна дапамогі...

Чалавек некалі абвісціў сябе "лідерам менскай суполкі УНСО", які не існаваў у прыродзе. Цяпер на той жа

дзень тэлекампания пішуць пра падзею 9 сакавіка, але гэта было не зусім тое, што ўяўлялася пасля БТ альбо ОРТ. Урэшце на мае маральнае права асуджаць "экстремізм" апазыцыі той, хто сам хоць раз кідаўся (хоць і няудалы) камянямі. Зрэшты, суседзі ў чымсьці мелі рацю: лепей было б — тухлымі якікамі.

Кучма зъехаў у "кароткатэрміновы адпачынак" пасля 9 сакавіка і жаноўні даўніні ў Мінскім аэропорце. Урэшце на мае маральнае права асуджаць "экстремізм" апазыцыі той, хто сам хоць раз кідаўся (хоць і няудалы) камянямі. Зрэшты, суседзі ў чымсьці мелі рацю: лепей было б — тухлымі якікамі.

Кучма зъехаў у "Шлях жалобы" — паміж другіх угодкі гібелі Вячаслава Чарнавола, якога лічыць забітым спэцслужбамі. Нагерадзе зъехаў чыгіра. Толькі яшчэ круційшы: мае ўласную партыю "Бацькаўшчына" і шанец аўяднаць апазыцыю. Усе як тэлекампания пішуць сябрымі сядзібамі...

24 сакавіка апазыцыя праводзіць шпіёце "Шлях жалобы" — паміж другіх угодкі гібелі Вячаслава Чарнавола, якога лічыць забітым спэцслужбамі. Транспарант побач папярэджвае, што "наступным можах быць ты". Чырвона-зялыя сцягі ў калене няма, правыя партыі болей ня ходзяць на дэмантранты з афіцыёзамі. Галоўны герой Дня Волі — міністар Навумаву. Гучыць съмешна.

На халеры, атрымліваеца, я зъехаў з Кіева на дзень раней?

А па прыездзе быў наш Дзень Волі. Апазыцыю зноў пазаганялі ў загоны ачапленыя, потым яна чамусыць думала, што йдзе шэсьцем сама... пад канвоем і прызначанымі на ёю маршрутам. Сто кроку улеву — і палова ўжо ўцікае. У падземным пераходзе побач з будоўляю Майдану — шумна, гулка, сяяточна. Народ п'е напоі і слухае трэны кансерты вулічных музыкаў у розных калідорах пераходу, разыдзеленых кавярнямі, адкрытымі і ўнчы. Вось, здаецца, тусоўка на наш густ: украінскамоўны рок з жывымі гукамі. Але я не можу слухаць. Бязь ветру я вось-вось адрублююся, засні ў паду. Хутка будзе дзве суткі касці пахам пракалодзе, іншы з пахамі пахамі пахамі пахамі...

— Што такое? — зъ цікавасцю пытаеца сябар, калі я рэзка спыняюся і змакаю на падслове.

Праз сэкунду аслупненіня на прыступ нашага рогату азираючы людзі на вуліцы: нэонавае "Позняки

У Кішынэве камуністы, а ў Сафіі – цар

*Агляд падзеяў
у Цэнтральнай
і Ўсходняй
Эўропе*

У Летуве асуджаны яшчэ адзін злачынца часоў савецкага акупацыі. Да пажыцьцёвага зняволенія ў працоўнай калёні ўзмоцненага рэжыму прысудзіў раённы суд Шаўляй колішняга афіцэра НКВД Пётраса Расланаса. На ягоным сумленыні — съмерць 76 жыхароў вёскі Райней. Забойцу ўжо 87 год, і ў калёні ён, мабыць, на трапіць, бо зьяўляецца грамадзянінам Рәсей, якія адмовіліся яго выдаць. Усяго ў Летуве цяпер разгледаецца каля 90 справаў, датычных генацыду летувісаў за часамі СССР.

У чацвер падчас сустэрэчы ў Бялградзе з адміністраторам ААН у Косаве Гансам Гакерупам В. Каушуніца паведаміў, што Югаславія згодна даць Косаву канстытуцыю. Гэта першы крок Югаславіі насустроч ААН у справе вызначэння лёсу Косава. ААН кіруе краем ад вайны 1999 г., але праўны статус правінцыі застаўся ранейшы. Косаўскія палітыкі й міжнародныя эксперыты рыхтуюцца да выбараў, прызначаных на канец году. Нагадаем, ко-

саўскі канфлікт і пачаўся з пазбаўленіем краю аўтаноміі ў 1989 г. Сяньня ўрэапейцы схіляюцца да неабходнасці захавання тэрытарыяльнай цэльнасці Югаславіі. Пра гэта съведчыць тон публікацыяў у юніецкім друку за часамі нядыўніх падзеяў у Македоніі. На гэтym тле перадача Мілошавіча ў трывалу ў Гаагу выглядала б зусім лягічна.

Новым малдоўскім прэзыдэнтам стаў галава тамтэйшай Партыі Камуністаў У. Варонін. Функцыі прэзыдэнта ў Малдове зьевзленыя да мінімуму, і яго абрае парламент. Новы прэзыдэнт абрае перадаць прадпрыемствы ва ўласнасць калектываў. Адным з лёзунгаў камуністаў на пірэдадні выбараў было далучыць краіны да Саюзу Беларусі й Рәсей, але пазней Варонін абраўся да іншага. Толькі кожны трэці немец пагаджаецца з пашырэннем ЭЭЗ на Усход, баючыся, што прыходні адтуль адбяруць у іх працу. Ратуючыся ад антыеврапейскіх настроў, Шродэр зьбіраецца праехаць па чэскім і польскім памежжы і пераканаць насельніцтва, што пашырэнне непазыбжэнае і ў дойгатэрміновым пляне карыснае для немцаў. У Брусаўлі абраўся да іншага.

Шродэр таксама паабіцоў, што кардоны на ўсходнім мяжы будуть знятые толькі тады, калі будзе "абсалютная пэўнасць", што межы новых сяброў ЭЭЗ на самарач шчыльныя. Гэта закране беларусаў ужо праз некалькі месецяў: каб звязаць іх з Польшчай, давядзеца браць візу. Эўразвяяз дае 1 мільён 400 тысячай ёўра і на абсталіваньне беларуска-летувіскага мяжы. З нашага боку мяжу ўмацоўваюць таксама — палову грошей на гэта (каля 75 млн. рэсейскіх рублёў) дасыць Рәсей. Другую палову — мы.

Лукашэнку Крэмль узнагародзіў на пачатку тыхня ордэнам "За заслугі перед Отчеством" II ступені, што, са словаў самога ўзнагароджанага, было ягонай першай дзяржаўнай узнагародай. Бацькаўшчына ня цэніць — дык няхай хоць Ацечства ўзнагародзіць.

Язапат Змысла

той, хто стала жыве ў краіне найменш 5 год. Але цар ня здаўся.

Жыхароў краінаў-кандыдатаў на ўступленне ў ЭЭЗ чакаюць пэўныя аблежаваны ў пошуку працы ў дзяржавах першапачатковай пяццяцаткі — пра тое абраўся да Бэрлінскіх камісар Гюнтар Вэргойтэн. Найболыш пытанье абароны рынку працы абыходзіць Нямеччыну і Аўстрыю. Толькі кожны трэці немец пагаджаецца з пашырэннем ЭЭЗ на Усход, баючыся, што прыходні адтуль адбяруць у іх працу. Ратуючыся ад антыеврапейскіх настроў, Шродэр зьбіраецца праехаць па чэскім і польскім памежжы і пераканаць насельніцтва, што пашырэнне непазыбжэнае і ў дойгатэрміновым пляне карыснае для немцаў. У Брусаўлі абраўся да іншага.

Шродэр таксама паабіцоў, што кардоны на ўсходнім мяжы будуть знятые толькі тады, калі будзе "абсалютная пэўнасць", што межы новых сяброў ЭЭЗ на самарач шчыльныя. Гэта закране беларусаў ужо праз некалькі месецяў: каб звязаць іх з Польшчай, давядзеца браць візу. Эўразвяяз дае 1 мільён 400 тысячай ёўра і на абсталіваньне беларуска-летувіскага мяжы. З нашага боку мяжу ўмацоўваюць таксама — палову грошей на гэта (каля 75 млн. рэсейскіх рублёў) дасыць Рәсей. Другую палову — мы.

Лукашэнку Крэмль узнагародзіў на пачатку тыхня ордэнам "За заслугі перед Отчеством" II ступені, што, са словаў самога ўзнагароджанага, было ягонай першай дзяржаўнай узнагародай. Бацькаўшчына ня цэніць — дык няхай хоць Ацечства ўзнагародзіць.

Язапат Змысла

**Ён
прыйдзе,
гэты
Кох...**

Ужо больш за тыдзень Рәсей ўдзельнічае ў нэрвовым маратоне пад назвай "разгон НТВ". "Яшчэ не зачынілі?" — пытаяюцца і ў Менску людзі расейскай культуры, улучаючы тэлевізар. А людзі беларускай культуры, сутыкаючыся з шматлікімі водгукамі ў белмоўных мэдыйах, задумваюцца, чаму нас увогуле павінен цікавіць лёс аднаго з расейскіх тэлеканалаў?

Колькі год расейцы бачаць на сваіх экранах беларускі мітынгі. Надышоў час мяніцца месцамі. 31 сакавіка на акцыю ў падтрымку НТВ прыйшло 15 тысячай масквічоў. У асноўным — інтэлігенцыя, якая не была на тых мітынгах ад жнівеньскага путчу 1991-га. Міліцыя на мітынгу спакойна, народ няпужаны, незалежная тэлевізія працуе. Пакуль што.

Адным з найбольш паказальных момантаў гісторыі з НТВ была размова журналістай з кіраўніком голдынгу "Газпроммэдія" Альфрэдам Кохам. Амаль усю яе паказалі. Вялікі стол, за якім, нага за нагу, сядзіць Кох, дэмантуючы наета чэрыва да дарагі гадзіннік. НТВшнікі мітусіцак, перабіваючы адзін аднога, збіваючыся з пататкі на пытаньні пра магчымасць кампамісу. Са стомлена-лабажлівымі тварам Кох кажа: "Без "Газпрому" вы нікто. Мы інвеставалі ў НТВ 250 мільёнаў даляраў, вы вінны нам мяжі грошей". Прыйшоў новы абнахабелы гаспадар.

Нам усім варта было б запомніць гэту сцэну: пра пару год, а то й раней, у Беларусь прыйдзе гэткі самы Кох. Мы пачнем мітусіцца, рабіць заклікі да сусветнае супольнасці, казаць пра нашыя права і гд. Кох паслувае ды скажа: "Усё гэта добра, але мы вас ужо набылі. Вы нікто. Рыдлёўкі ў руکі — і на працу".

Алесь Кудрыцкі

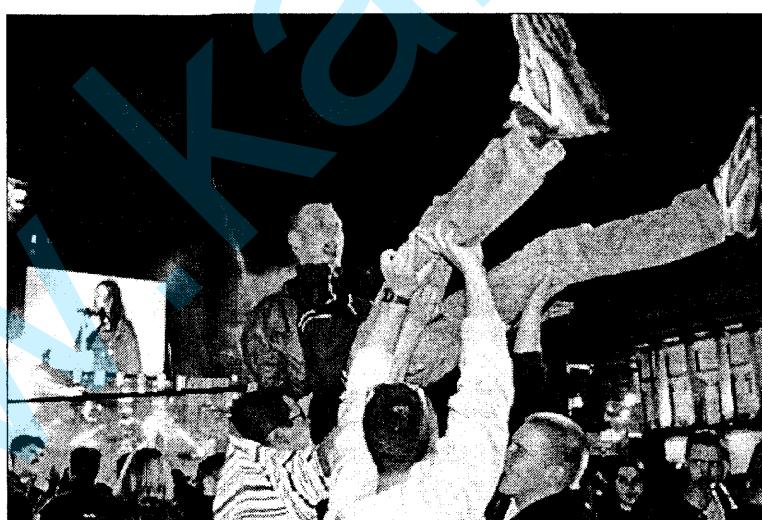
Ваяж на поўдзень

Футбольным заўзятарам, якія ўяўляюць размалёўвацца ў зялёна-чырвоныя колеры, а прагнучу хварэцца за сваіх з нацыянальнымі сцягамі, не пазайдросціц. Зборная Беларусі вінъ як пачала гуляць, але толькі пасправіў дастаць на стадыёне бел-чырвона-белы — футбол скончыцца ў пастарунку. Вось і застаецца беларускім фанатам ехачь на выезды з камандай за мяжу.

Выехаілі мы ўшасыцёх з Менску ў Кіеў увечары ў чацвер. Плянавалі дабрацца да Гомеля, а далей — на "сабаках", г.з. на электрычках. Аднак праваднік нашага аўтобуса ўзяўся з памінкамі, куды ўцёк ад царскіх спэцслужбай паўстанца Францішка Багушэвіч, адкуль да Кіева — дзіве гадзіны на электрычкы.

Украіна стрэла венчавімі разлівамі рэз і расповедамі бабулькі-ўкраінкі пра тое, як гнаць "сэм" без зымявіка. Украінскі кантра-лёр у электрычкы, выслухаўшы нашу байку пра "не паспелі памяць гроши", прабурчыў нешта кшталту «дома трэба сядзець» сабе пад нос ды паслушаўся бабці, якая стала на нашу абарону. Тым часам па вагонах адзін за адным сноўдай гандляры, прадаючы літаральна ўсё: ад абуцку, насовак ды ёршыкаў для мыцца посуду да ліманаду, піва і брэндзі.

Білетаў на гульню мы, натуральна, ня мелі, але і ў касах стадыёну нам нічога не прадалі. Аказала ся, нашая слáўная Фэдэрэцыя футболу нават не папярэздзіла ўкраінцаў пра тое, які сэктар бу-

дзе беларускім. Мы ламануліся ў Фэдэрэцыю футболу Украіны ды толькі там прабілі запаветныя квітки па 30 гривень (5,5 даляра). Вылезшы з мэтра на Хрышчачку, колькі дзясяткаў п'янаўтых ужо гапароў ды фанатоў ламануліся ткі на нас, аднак міліцыя адбіла іхны насок.

Палазіўшы на наступны дзень ля шырачэзага Дняпра, што раскідае ўсю мітінгавую атмосферу некалькімі рукавамі, паназіраўшы ў Кіева-Печэрскай Лаўры за папамі ў ляжавых туфлях на джыпе «Мэрсэдэс», папіўшы выдатна піва «Оболонь», мы вярнуліся ў свае апартамэнты. Міліцыяты абяцалі забраць нас на гульню на аўтобусе, каб нашу слáўную шасыцёрку ня грохнулі на падвіхах да «Алімпійскага». Міліцыя слова стрымала, ды за пару гадзін да пачатку гульні мы ўжо сядзялі на двух'ярусным стадыёне, што зъмяшчалася за 80 тыс. чалавек (удвая болей за менскі). Падыходзілі беларусы з разбітымі галовамі ды заклеенымі фэйсамі, распавядалі пра крывавыя «мачылавы» ў цэнтры Кіева

да пра ўкраінца, які застанецца інвалідам праз пералом тазавых костак. Паступова запаўніўся стадыён, на беларускім сэктары было падтыненіе.

Ад 70-тысачнай украінскай тарсыды я чакаў большага. А яны толькі ў другім тайме здолелі пусціць па стадыёне хвалю, амаль нічога разам не скандавалі, а толькі гулі ды малацилі па сыпінках сядзеніні (грукат, праўда, стаяў будзь здароў). Праўда, перад матчам украінцы зладзілі сапраўдны барабанін пэрформансы, разгарнулі жоўта-блакітныя сцягі мэтраў 50 даўжынёй.

На нашым сэктары бальшыня хварэла пад бел-чырвона-белымі колерамі. Парацавала, што беларусы зь беларусамі больш ня біліся, як гэта было паўгоду таму ў Лодзі, хаця «гапата» і спрабавала «залупацца».

Гульня скончылася. Пачаў згасці настрой, пакідаючы ў душы толькі падсвіядомае супакаенне нулявым вынікам. Мы глядзелі на агні вечаровага Кіева і адчувалі свою іншароднасць у гэтым патрываожным трохмільённым вульлі, дзе ледзі на кожны другі маўры дашё табе ў рыла... Хацелася дадому...

У Беларусь мы вярнуліся, яшчэ на сеўшы ў спэццягнік. Ласкавыя беларусы ў асобе кіраўнікоў турніру ўспыхнулі да начальніка цягніка заламілі такія цэні (19 мільёнаў за чалавека), што ашаламілі сотню фанаў, якія папросту такіх грошей ня мелі, але мелі спадзеў, што «свае забярць». Спадзеў быў марнны... Пасля даўгіх перамоваў з удзелам украінскай міліцыі цана апусціцілася да 10 даляраў, ды пэўная частка фанаў уцінілася. Але некалькі дзясяткаў беларусаў былі пакінутыя сваімі ж землякамі ноччу ў варожым горадзе, хоць толькі ў нашым вагоне было з тузін вольных месцаў.

Богусь Заўзятар

**АБ'ЕКТЫ ЎНА
ПРА РЭАЛЬНАЕ**

**R
РАДЫЁ РАЦЫЯ
НА КАРОТКІХ ХВАЛЯХ**

49м

07:00-09:00 6035 кГц
13:00-15:00 6180 кГц
21:00-23:00 6010 кГц

НА СЯРЭДНІХ ХВАЛЯХ

490м

07:00-11:00 612 кГц

ЧАС БЕЛАРУСКИ

WWW.RACYJA.PL

220102, Менск, а/с 144

Дэтанатар вуліцы

Працяг са старонкі 1.

(Шарк, у які быў запрошаны жыць Лукашэнка, скарыстоўваеца гарадзкою санітарна-эпідэміяліягічнаю станцыяй для пахаваныня хвояных жывёлай.)

Прысмак палітычнага фарсу маюць многія канцэрты рок-гуртоў, і найперш N.R.M. (са свайго боку, мітынгі апазыцыі, у якіх ахвотна бяруць удзел музыкі, можна разглядзяць як своеасаблівы рок-опэры). Лявон Вольскі й Алеціз Дземідовіч часам ладзяць і паўнавартасныя перформансы. На міжнародным фэстывалі "Навінкі '99" яны паказалі акцыю "Банк" на тэму хранічных нявыплатай заробаку рабочым: пад гукі шаманскае музыку заліскалі макет аছадчай касы спачатку пырскамі, а потым вядром чырвонае фарбы ("напэўна, грошай сέньня не дадуць" — "грожае не дадуць ніколі").

На тым самым фэстывалі Зьміцер Вішнёў паказаў перформанс "Культ асобы": пээта (і разам зь ім увесілі з Палацу мастацтваў у кірунку Дому літаратаў. Падобныя акцыі ("Сабакі фюрэра", "Забі маманта ў сабе" etc.) Зьміцер ладзіў і ў іншых гарадах у межах вандрунага фэстывалю Другога фронту мастацтваў "Дзень муміфікатара" — у Берасьці, Гомелі, Магілёве, Стакгольме. "Цывіком" фэстывалю авангарднае музыку "Не!" у менскім кінатэатры "Ракета" стаўся перформанс Вішнёва пад назваю "Груп дыктатара". Цела ўзурпатора гэтым разам увасабляю апрануты ў камбінезон стос цаглінаў, якія Зьміцер раструшчы і ablіў чырвоным ванітамі (перед выступам ён наўмысна выпіў два літры таматнага соусу).

На фэстывалі беларускіх і латыскіх авангардысташт "1948" у галерэі сучаснага мастацтва "Noas" у Рызе Вішнёў распавёў пра палітычны клімат у нашай краіне бел-чырвона-белым перформансам "Рэінкарнацыя дыктатара": выліў на сябе тры літры кетчупу і раскусіў кожнае з 60 яек, раскладзеных на бетоннай падлозе ў выглядзе свастыкі.

Лідар Асацыяцыі сучаснага мастацтва Артур Клінаў вядомы як майстар інсталяцыі, але можна лічыць яго і перформэр, бо ён заўжды шукае непасрэднага контакту з гледачамі і асабісту прыступічае ў інтэр'еры сваіх экспанатаў. Напрыклад, на фэстывалі

беларускага мастацтва ў Познані Артур наладзіў на проста выставу, а "кірмаш беларускіх сувэніраў", у тым ліку партратай Лукашэнкі ў рамах з седакоў для ўнітазу. На фэстывалі эксперыментальнага мастацтва ў пецярбургскім Манежы Клінаў, апрануты ў турумную робу, прадаваў цукеркі, скручаныя зі вядомых паштовак, на якіх Лукашэнка ў вобразе расейскай купчыкі п'е гарбату з абаранкамі — рэпрадукцыямі вядомай карціны "За гарбатую". Потым, на Дзень Незалежнасці-96, бумбамлітаўцы разам з

класык палітычнага мастацтва, Пушкін праславіўся яшчэ ў 1989 г. гепэнінгам "Дзень Беларускай Народнай Рэспублікі", за які атрымаў 2 гады ўмоўнага і 15 сутак рэальнага зняволення. Згадаю тут толькі некаторыя ягонія творы і акцыі апошніх гадоў.

Пры канцы 1995 г. ультраправыя суполкі наладзілі ў віцебскай галерэі Пушкіна агульнабеларускі звязд нацыяналістаў. Міліцыя выкінула ўдзельнікаў звязду на вуліцу, а калі тая пашытаваліся й пайшлі ўскладаць кветкі да помніка Ўладзімеру Карапкевічу — многіх зьбіла і затрымала. Алеся адседзеў за кратамі 15 сутак. Па выхадзе Пушкіна з вязніцы ўлады скасавалі дамову пра аренду памяшкання пад галерэю, а праз некалькі месяцаў прымусілі яго зъехаць і з будынку былой гімназіі, дзе ён трох гады кватараўаў і здымаў майстэрню. (У 1999 г. падобная гісторыя адбылася ў Горадні: гарыканкамі праз суд аштрафаў і пазбавіў майстэрню Алеся Сурава, аўтара зборніка карыкатураў на Лукашэнку.)

Паралельна з сваімі выставамі і перформансамі Пушкін браў удзел у рэштвараці росьпісай магілёнкае арцікатэдры Унебаўзяцця Найсвяцейшай Панны Марыі. Тамсама напісаў у стылі барока новыя фраскі, сядр якіх — "Глёрыя кардыналу Святому". Кардынала Алеся уславіў неадэкватна: той загадаў завесіць рэвзём выявы бел-чырвона-белага сцяга, Канстытуцыі 1994 г. і Зянона Пазняка.

На раздзіме, у мястечку Бобр, Пушкін распісаў (на ўласныя сродкі і сціплья ахвяраваныні суседзяў) новазбудаваную царкву Св.Мікалая-Цудатворцы. Гэтая фраска пакуль што мала хто бачыў: у сцене Суднага дня мастак змясціць у пекла ня толькі Лукашэнку, але і ягонага камісара — мітрапаліта Філярэта.

21 ліпеня 1999 г. скончыліся літімныя паўнамоцтвы першага прэзыдэнта Беларусі. Хоць Лукашэнкі і здолеў адкласці развітанье з пасадай яшчэ на два з паловай гады, Пушкін, натуральна, які мог не адсвяткаўца такай сьветлай даты. Да складна апошні ён — у вышыванай народнай кащулі і белых пальчатках — падкаці да прэзыдэнцкага палацу чырвонай возік сувежага гною. На ім ляжаў партрэт Лукашэнкі, новыя грашовыя купюры, надрукаваныя за час ягонага кіравання (100.000, 500.000, 1.000.000 беларускіх рублёў), адноўленая сымбліка савецкай Беларусі, наручныя кайданкі і ланцугі. Усё гэта было вывалена перад уваходам у палац, пасля чаго Пушкін урачыста прышлілі віламі выяву Лукашэнкі да гною. Да возіка была прымацаваная шыльдочка з надпісам: "За пяцігадовую плённую працу!"

Ахойнікі разыдэнціў прэзыдэнта мелі, паводле інструкціў, права застэрэліць мастака: а раптам пад гноем схаванае бомба? Алеся пашчасціла, што міліцыянты спачатку палічылі яго садоўнікам, які збіраеца садзіць кветкі. Па вялікім рахунку, яны не памыліліся. Алеся мяркуе, што вобраз гною мае на толькі абражальныя, але і аптымістычны сэнс: "Гэта тое, што ўноіць паастакті дэмакратіі ў народзе, з гэтага вырасце новая Беларусь". Навіна пра гепэнінг імгненна трапіла ў зводкі найбуйнейшых інфармацыйных агенцтваў, і толькі таму Алеся ў той самы вечар адпусцілі з пастарунку пад падпіску аб нявыезьдзе. Суд адбыўся ў лістападзе. Мастаку "свяціла" да пяці гадоў вязніці за "злоснае хуліганства", але выклюкі ў якасці эксперта ў гарадзкі суд вядомы перформэр

Перформанс Ю.Барысевича «Дзень Лукашэнкі на Радыё Свабода». 2000 г. Рыга.

Клінавым зноў нарабілі "цукерак" і абменьвалі іх на гроши для палітычнай асобы (асноўны збор пайшоў Славаміру Адамовічу, які тады сядзеў у турме). На той мітынг Бум-Бам-Літ прыйшоў асобнай калёнаю пад уласным сцягам з бел-чырвона-белых літараў, які зрабіў мастак Уладзімер Акулаў.

Мабыць, не выпадкова, што сваёй найлепшай акцыяй Бум-Бам-Літ уважае "Art-pragnos '96", якую зладзіў разам з Алесям Пушкінам у Віцебску на Дзень Волі-96, калі ў Менску прыйшла першая вулічная хвала пратэсту супраць гандлю сувэрэнітэтам краіны. Жывы

21 ліпеня 1999 г. скончыліся літімныя паўнамоцтвы першага прэзыдэнта Беларусі. Хоць Лукашэнкі і здолеў адкласці развітанье з пасадай яшчэ на два з паловай гады, Пушкін, натуральна, які мог не адсвяткаўца такай сьветлай даты. Да складна апошні ён — у вышыванай народнай кащулі і белых пальчатках — падкаці да прэзыдэнцкага палацу чырвонай возік сувежага гною. На ім ляжаў партрэт Лукашэнкі, новыя грашовыя купюры, надрукаваныя за час ягонага кіравання (100.000, 500.000, 1.000.000 беларускіх рублёў), адноўленая сымбліка савецкай Беларусі, наручныя кайданкі і ланцугі. Усё гэта было вывалена перад уваходам у палац, пасля чаго Пушкін урачыста прышлілі віламі выяву Лукашэнкі да гною. Да возіка была прымацаваная шыльдочка з надпісам: "За пяцігадовую плённую працу!"

Ахойнікі разыдэнціў прэзыдэнта мелі, паводле інструкціў, права застэрэліць мастака: а раптам пад гноем схаванае бомба? Алеся пашчасціла, што міліцыянты спачатку палічылі яго садоўнікам, які збіраеца садзіць кветкі. Па вялікім рахунку, яны не памыліліся. Алеся мяркуе, што вобраз гною мае на толькі абражальныя, але і аптымістычны сэнс: "Гэта тое, што ўноіць паастакті дэмакратіі ў народзе, з гэтага вырасце новая Беларусь". Навіна пра гепэнінг імгненна трапіла ў зводкі найбуйнейшых інфармацыйных агенцтваў, і толькі таму Алеся ў той самы вечар адпусцілі з пастарунку пад падпіску аб нявыезьдзе. Суд адбыўся ў лістападзе. Мастаку "свяціла" да пяці гадоў вязніці за "злоснае хуліганства", але выклюкі ў якасці эксперта ў гарадзкі суд вядомы перформэр

Акцыя Маладога Фронту «Дзень аховы псыхічнага здароўя». 7 красавіка 2001 г. Менск, Політэхнічная акадэмія.

Віктар Пятроў-Хруцкі здолеў даўесьці, што Пушкін учыніў не палітычнай, а мастацкую акцыю (хоць сам у гэтым далёка не перакананы). Алеся прысудзілі два гады ўмоўна, а праз год амніставалі разам з усімі асуджанымі ветранамі аўгантанскай вайны.

Пакуль адзіны перформанс, які Алеся ўдалося паказаць за мяжой, меа назыву "Новы беларускі партызан". Месца дзеяньня — фэстываль беларускага мастацтва ў галерэі Arsenal (Познань, 2000). Пушкін у народным строі сядзіць перад мальбэртам, піша карціну, ягонія голыя ступні адпачываюць у місе з вадой. Побач на вялікім экране дэмантруеца відэазапіс разгону антылукашэнкаўскіх маніфэстацияў, пырскавае кроў з разбітых галаваў. Тым часам да Алеся падкрадаецца асыстэнт і ўкладае ў місу з вадою кіпляцінік. Пакуль мастаку стае цярпіць, але маскі працаўца працаўца, але маскі робяцца ўсё больш нэрвовыя. Калі вада ўжо амаль ператвараецца ў булён, Пушкін вышчыкае з місы пачырванельня ногі, узьнімаецца і хуценька пераапранаецца ў свою старую вайковую форму. Потым хапае з падлогі сяякі і з размашу перарубае дрот кіпляцініка. На карціне, якую дапрацоўваў мастак, рассыкае аблокі сымбалі народнага паўстання — сяякі ў аголеных мускулістых руках (маштаб абрани такі, што наўсяніцаўца ўзімікі). Пакуль мастаку стае цярпіць, але маскі працаўца працаўца, але маскі робяцца ўсё больш нэрвовыя. Калі вада ўжо амаль ператвараецца ў булён, Пушкін вышчыкае з місы пачырванельня ногі, узьнімаецца і хуценька пераапранаецца ў свою старую вайковую форму. Потым хапае з падлогі сяякі і з размашу перарубае дрот кіпляцініка. На карціне, якую дапрацоўваў мастак, рассыкае аблокі сымбалі народнага паўстання — сяякі ў аголеных мускулістых руках (маштаб абрани такі, што наўсяніцаўца ўзімікі). Пакуль мастаку стае цярпіць, але маскі працаўца працаўца, але маскі робяцца ўсё больш нэрвовыя. Калі вада ўжо амаль ператвараецца ў булён, Пушкін вышчыкае з місы пачырванельня ногі, узьнімаецца і хуценька пераапранаецца ў свою старую вайковую форму. Потым хапае з падлогі сяякі і з размашу перарубае дрот кіпляцініка. На карціне, якую дапрацоўваў мастак, рассыкае аблокі сымбалі народнага паўстання — сяякі ў аголеных мускулістых руках (маштаб абрани такі, што наўсяніцаўца ўзімікі). Пакуль мастаку стае цярпіць, але маскі працаўца працаўца, але маскі робяцца ўсё больш нэрвовыя. Калі вада ўжо амаль ператвараецца ў булён, Пушкін вышчыкае з місы пачырванельня ногі, узьнімаецца і хуценька пераапранаецца ў свою старую вайковую форму. Потым хапае з падлогі сяякі і з размашу перарубае дрот кіпляцініка. На карціне, якую дапрацоўваў мастак, рассыкае аблокі сымбалі народнага паўстання — сяякі ў аголеных мускулістых руках (маштаб абрани такі, што наўсяніцаўца ўзімікі). Пакуль мастаку стае цярпіць, але маскі працаўца працаўца, але маскі робяцца ўсё больш нэрвовыя. Калі вада ўжо амаль ператвараецца ў булён, Пушкін вышчыкае з місы пачырванельня ногі, узьнімаецца і хуценька пераапранаецца ў свою старую вайковую форму. Потым хапае з падлогі сяякі і з размашу перарубае дрот кіпляцініка. На карціне, якую дапрацоўваў мастак, рассыкае аблокі сымбалі народнага паўстання — сяякі ў аголеных мускулістых руках (маштаб абрани такі, што наўсяніцаўца ўзімікі). Пакуль мастаку стае цярпіць, але маскі працаўца працаўца, але маскі робяцца ўсё больш нэрвовыя. Калі вада ўжо амаль ператвараецца ў булён, Пушкін вышчыкае з місы пачырванельня ногі, узьнімаецца і хуценька пераапранаецца ў свою старую вайковую форму. Потым хапае з падлогі сяякі і з размашу перарубае дрот кіпляцініка. На карціне, якую дапрацоўваў мастак, рассыкае аблокі сымбалі народнага паўстання — сяякі ў аголеных мускулістых руках (маштаб абрани такі, што наўсяніцаўца ўзімікі). Пакуль мастаку стае цярпіць, але маскі працаўца працаўца, але маскі робяцца ўсё больш нэрвовыя. Калі вада ўжо амаль ператвараецца ў булён, Пушкін вышчыкае з місы пачырванельня ногі, узьнімаецца і хуценька пераапранаецца ў свою старую вайковую форму. Потым хапае з падлогі сяякі і з размашу перарубае дрот кіпляцініка. На карціне, якую дапрацоўваў мастак, рассыкае а

СУРОДЗІЧЫ

БЕЛАРУСЬ ПРАЗ 100 ГАДОЎ

Вяртаньне ласасёў

Паветра ў Беларусі праз 100 гадоў будзе нашмат вільгатнейшае і чысьцейшае. Значна скароціца памеры радыяцыйных плямаў, і пра колішнюю катастрофу ў Чарнобылі мала хто й згадае. Ад яе застанецца адно колькі радкоў у даведніках. Перастане функцыянаўца цяжкая прамысловасць — дзеля стратнасці й неканкурантнай насці. Прамысловасць будзе буйць у Азіі.

Зъменышца плошча палёў, дзякуючы большай прадукцыйнай насці новых відаў расылінаў ды больш якаснай апрацоўцы глебы. Ураджайнасць будзе блізу аднолькавая ва ўсёй Эўропе, у дзясятак разоў большая, чым цяпер у Беларусі. Вялізарныя абшары, якія яшчэ сёньня пасыпаюць ды заліваюць хімічнымі ўгнаеннямі, зноў стануць балатамі й лясамі. На іх зноў зацурчачаць, забруяць ручай, ад якіх набрыняюць ракі. Рэкі, зь якімі сцякуць нягody бязглудзе хімізациі, мэліярацыі ды радыяцый. Ізноў у Полацку можна будзе злавіць асятра ці ласося. Яны вернуцца да нас з суседніх Скандинавій.

Транспарту на рэках і адноўленых каналах паболее. Вада стане адной з найбольыш папулярных і танных транспартных артэрыяў. На рэках паўстануць сотні гідраэлектрастанцыяў. Здабыча энергіі наагул набудзе зусім іншыя выгляды. Паўсяднна будуть матыяць паветра ветраныя электрагенэраторы, навязыліва неадчэпны элемант краявіду. Вечер і вада, бясконцыя крыніцы энергіі, стануць беларускім золатам.

У рухавікі будуть заліваць алей, рапсавы ці лініны. Дым ад іх будзе пахнуць блінцамі. Праз стагодзьдзе над Беларусі будзе разъягніца адно па блюновы. Ані нафты, ані газу ў прыродзе практична не застанецца. Праз гэта зъменіца ўся геапалітыка. Людзі будуть набываць усё праз Інтэрнэт (хоча і гэта слова, бадай, застанецца ў энцыклапедыях, а на зъмену яму прыйдзут дзясяткі новых). Захацеў сабе шырмачку з Шры-Лянкі ці лекі зь Нямеччыны, напісаў электронны ліст, праказаў у гэткі ж спосаб грошы, а праз дзень прыняў пасылку.

Праз тое ж пакрысе ў адпадзе моўна пытаныне. Ня будзе вілікай матэрыяльнай выгодаю ведаць мовы. Дзеля стасункаў будуть існуваць дасканалыя кампьютарныя (а ці гэтае слова яшчэ будзе ў даведніках? хто сёньня ведае, што такое "камп'ютар"?) кішэнныя прылады. Сёньня яны — цацкі з прымітывным лексыком, кшталтам савецкіх падручнікаў па замежных мовах ("Ці ёсьць у вас мяса?", "Дзе камітэт камуністычнае партыі?" і г.). А заўтра, дзякуючы намаганням літаратараў ды філэлігаў, можна будзе перакладаць гэткім "цацкамі" высокую паэзію. Персанальна. Хоць бы ты сядзеў на хутары пад Расонамі ці ў балатах пад Столінам.

З мовамі наагул атрымаецца заўчына. За рэальнай непатрабую высільвашца ў навучанні дзясяткі рэйналежных "сусветных" моваў узрасце каштоўнасць дыялектаў, мясцовых гаворак. Іхнае бытаваныне памноўкі, дзякуючы Інтэрнэту і поп-культуры, у геамэтрычнай прагрэсіі. Сама сабою "адродзіца" палеская мова (а мо 2—3). Яна будзе зафіксавана ў інтэлектуальных прадуктах. Беларуская ж можа атрымаць свой праціў у некалькіх правапісных і фантастычных варыянтах. Куды часцей у Беларусі можна будзе пачуць гутарковую ўкраінскую, польскую ды літоўскую мовы. Пэўна, будзе існуваць ра-

сейскі "піджыг", штосыці кшталтам "бел-рускага", але ягонае існаванье ў адрыве ад цела Расей створыць свае формы...

Моўна справаўодства й акадэмічнае навукі будзе беларуская мова ў форме *клясычнага беларускага правапису*. Але сам тэрмін "дзяржаўная мова" стане анахронізмам. Моўныя, этнічныя ды дзяржаўныя межы стануць "акварэльнімі", размытымі й няпэўнымі. Сама інтытуція "дзяржаўы" будзе мець іншыя функцыі. А менавіта: збор падаткаў на падтрыманыя экаягічнае бясьпекі, мэдычную й вэтэрынарную прафілактыку, ахову й стварэнне культурных каштоўнасцяў, ізаляцыю "сацыяльна небяспечных элементаў". Зблозшага, бадай, усё. Войскі заменяць транснацыянальныя паліцыйныя сілы, якія будуть супрацьстаяць не па вост Захад—Усход, а пераважна — Поўнач—Поўдзень. Яны будуть фільтраваць эміграцыю, хваравітасць, наркотыкі... Тоё, што й цяпер. Але ў глябальнym маштабе. Па ўсім паўночным пасе ад Лісабону да Сахаліна. Бо сёньня паасобку нацыянальныя "славыя структуры" не даюць рады ўсім вышэйназваным проблемам. Хто паасобку ўратуеца ад яшчура?

Аўтахтонная культуры вернуцца да сваёй першасноў — дапісмовай традыцыі. Бабці ізноў будуць прыдумляць жудзікі, казкі й байкі, пераняўшы выхаваўчы працэс. Прывост прадукцыйнай насці працы вызваліць нарецце (куды ўжо болей!?) жанчынаў. Дзеци, зъняможнаныя даступнасцю тэхнікі, будуть енчыць, дамагаючыся людзкое цеплыні.

Між людзей, што ў прыродзе... Усё самарэгулюеца. Колькі б ні глядзелі ў тэлевізор, ні чыталі романы, усё адно ў гэту хвіліну, калі Вы чытаеце гэты тэкст, нараджаючыся забойцы й ахвяры, манькі й гацелі, бажаволкі й прагматыкі... Нішто ня зъменіць *ня нами заведзенага гэтага парадку*, як той казаў.

Усё, створанае папярэднікамі, захаваецца. Выбітныя матэрыяльныя помнікі, што былі панішчылі чужынды, паўстануць наноў. Як неабходны атрыбут выключнай адметнасці краявіду... Проблемы этнічныя будуть звязаныя да сямейных, прыватных. Адпаведна, гэтулькі будзе беларусаў, колькі людзей сябе імі пачуванае. Гэтулькі, колькі выхаваюць іх сваякі. Гэта ўжо пытаныні з галіны этикі. Зрэшты, хіба ня гэтак ёсьць і сёньня?

Сяргей Харэўскі

Георг Харэвіч (Канада)

Скурат Яўхім (Канада)

Новы праект "Наша Нівы"

2101 год. Якой будзе Беларусь праз 100 гадоў? Якой будзе дзяржава і які дзяржаўны лад? Якімі будуть гарады? Які горад будзе сталіцай Беларусі? Якімі межы краіны? Што беларусы будуть есці? Якімі будуть беларускія грошы? Якім транспарт? Якімі сродкі масавай інфармацыі? Якая літаратура будзе чытацца? Ці застануцца тэатры? Якія імёны будуть самымі папулярнымі? Якімі стануць лясы і ракі? Ці можна будзе купацца ў забруджаных сёньня азёрах? Якія звязкі зьнікнуть, якія новыя расыліны завядуцца? Што будзе з чарнобыльскай зонай? У якіх цэрквях будуть маліцца людзі? Што яны ведаць у 2001 год? Што будзе з намі?

Пачынаючы з 25 сакавіка штотыдня — мары і фантазіі пра будучыню Вечнай Беларусі, эсэ, прагнозы і футуралягічныя артыкулы ў новай рубрыцы "НН" — "Беларусь праз 100 гадоў". З гэтага выйдзе цэлая кніга! Чакаем Вашых допісаў. Будзем загадваць.

Энцыклапедыя беларускага замежжя

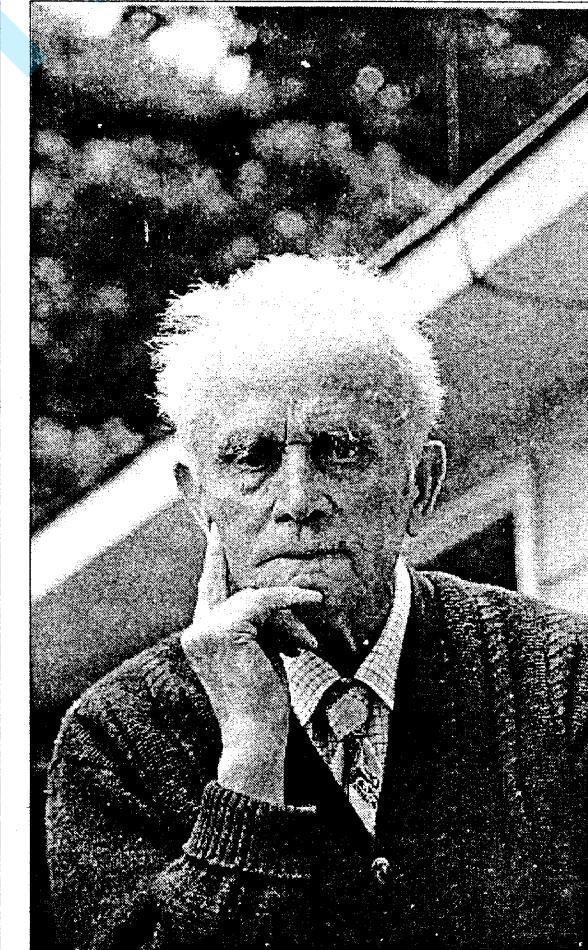
Фота Анатоля Клешчuka

Уладзімер Пілеса (ЗША)

Георг Харэвіч (Канада)

Скурат Яўхім (Канада)

Наша Ніва 90 гадоў таму

С.Мусынікі, Віл. губ. Вялейскага павету... Ніядаўна тут было та-кое здаўнине. Адзін селянін дас-таў з Амерыкі шыф-карту (білет на праезд у Амерыку) для свайгі дачкі, але яна не хацела ехаць, дык селянін надумаўся адаслаць билет назад. Сам жа, ня ўмеючы напісаць адресу, папрасіў пісара, а пісар сказаў, што я мае часу, дык няхай ён папросіць памочніка. Памочнік напісаў адрес і панёс пісмо заклейваць у пакой пісара. Пісмо дайшло, толькі з Амерыкі напісалі, што пісмо было бяз шыф-карту, каторыя каштуе 80 злішкам рублёў, а заместа яе знайшлі пустую паперу. Дык і згадай, хто тут грэшны. Пошта амэрыканская ці пісар.

Б.Поч-ка

Чарговы нумар "Нашай Нівы" выйдзе 21 красавіка. Пры гэтым нумары ўсім падпісчыкам рассылаецца дарма кніжка, як ужываць штучныя навоз.

С. Салтанаўшчына, Менск. губ. Слуцкага пав. Хлопец зь вёскі Ракавічы гадоў 13, прыйшоў на рэз-рэакцыю ў цэркву, ды, змарнуўшыся, забіўся недзе ў куток і заснуй таク смачна, што і на чуў, як выйшлі ўсе; а яго пакінулі аднаго ў цэркве і зачынілі. Сядзеў бы ён там невядома як доўга, каб не адзін чалавек, каторы спазыніўся каробку пасъ-венціць. Прыехаў ён ужо, як людзі сънедалі; падышоў да цэрквы, а там чутно, быццам нехта адзін чалавек съпявае. Чалавек той, доўга на думашы, пайшоў да бацюшкі і кажа, што ў цэркве нехта ёсьць. Сыпера не хацелі верыць, але по-тым бацюшка пакліаў царкоўнага старасту, і пайшлі глядзяць тия праявы: калі яны адчынілі царкву — бацьчы, там хлопец, і гэтак ужо сплакаўся, што ажно вочы ў яго падпухлі. Бедны хлопец!

Лявон Лобік
"Наша Ніва", 7 красавіка 1911

ВОЎК ЗЬНЯВЕЧЫЙ МОЙ ЛЁС

І ў памяці ўваскрасае ўжо не адна шылдкавая, як задаўненая рана, гісторыя чыёйсьці зьнявеченай маладосьці, паламанага чалавечага лёсу.

В.Адамчык ("НН", "Воўк прагне крыўі")

Вось адна зь іх.

Бацька мой, які скончыў царкоўна-прыходскую школу, добра развязаў арытметычныя задачкі, што з цяжкасцю даваліся мне ў чацвертай клясе, меў прыгожы каліграфічны почырк і яснае мысленіне — уся вёска зьвярталася да Язэпа, калі тра было напісаць якую-кольвець заяву ці скаргу. Ён рупіўся на сваім уласным шнурку, аж пакуль не загналі ў калгас. Адпакутаваўшы там колькі год за вон падцерхі, ён плюнуў і пайшоў "ірвач карчы" ў мясцовую смалакурню. А перад пачаткам вайны ўладкаваўся лесьніком, меў заробак у сто рублёў і нас, сямёх нашчадкаў. Жытка была на рапаская, як і сеньня ў гэткіх сём'ях, калі гаспадар нават і пад стысяч зарабляе. За ўсе школьнія гады мае ногі аніводнага разу не пераступілі парогу школьнага буфету, з булачкамі па 36 капеек, якімі амаль кожны перапынак ласаваліся племініцкія жыдкі, мае аднакліскі.

Запомніўся бацьку запавет: атрымаць адукацыю.

Сяк-так уладкаванае жыццё нашай вялікай сям'і скрышыла венная віхура. Немцы з сталінскіх "сініх прарызін" пераабули нас у лыкавыя лапці. Праз два гады партызаны забралі бацьку "ў падводы", адкуль ён не вярнуўся. Мані засталася з малымі дзецімі, маючы адзіную надзею на мяне, "старэйшага". Але і ад апошняй надзеі ўсходня "старэйшыя браты" неўзабаве вызвалілі няшчасную жанчыну, забраўшы сына ў войска. Ваўкі патрабавалі мяса!

Несупынна муштра і недастатковое харчаванье за трэы гады войска зламалі здароўе, дыя вайна скончылася — ўсё гэта спрыяла вяртанню дадому. Атрымаўшы сярэднюю адукацыю ў вячэрній школе, як і Вячаслаў Адамчык, памінуўшы ў сталіцу да вяліката мура з шыльдаю "Беларускі государственный университет им. В.И.Леніна". Тады я абыякала мінуў дзіверсы з надпісам "Спецчаст", шукаючы прыёмнай камісіі. Праз колькі дзён паспяхова вытрымаў уступінія іспыты і вярнуўся дадому ўпэўнены, што паступіў. Пры канцы жніўня мне паведамілі, што я "не зачислен в университет ввиду отсутствия вакантных мест". Разгублены і расчараваны, паехаў у сталіцу шукаць свайго, гарантавага Сталінскай канстытуцыяй, права на адукацыю, ці, як у нас у вёсцы казалі, "шукаць прафу". Найперш зьвярнуўся ў Прывіленскую камісію, дзе мне пагадзіліся вярнуць дакументы і выдаць даведку аб выніках іспытаў. Я прабіўся да дырэктара,

доўга даводзіў яму сваю слушнасць. Ён зьняў слухаўку, а потым сказаў мне, што прыёмная камісія ўжо скончыла сваю працу і дапамагчы ён нічым не можа. Тады я пайшоў у Міністэрства сельскіх міністэрстваў. Міністар сп. Мурашка прыняў, выслушав, зноў жа патэлефанаваў некуды і дай адказ, зъвестам падобны да дырэктарскага. Засталася адно: забраць дакументы.

Засталом у белым кужальнім гарнітуры сядзеў старшыня прыёмнай камісіі — ваўкалак беларускай гісторыі Абэцадарскі, побач — прывабная жанчына, сакратарка камісіі па прозвішчы Жаўнерчык. Яна знайшла патрэбную асабовую справу, раскрыла яе, каб аддаць мне дакументы, аднак у гэты час ці то старшыня адцягнуў ёе ўвагу, а мо яна, адмыслова пакінуўшы тэчку раскрытай, зьвярнулася да яго. Сярод падшытых дакументаў я заўважыў аркуш паперы са школьнага сыштка, на якім алоўкам было напісаны, што я маю аж чатырох дзяцей.

Імгненна згадаўся фатадзымак, які год дзесяць тому паказвала цётка Марыя, бацька малодшая сястра: троє мужчынаў пры гальштуках, у чорных строях і бліскучых чаравіках. Ніколі б не падумаш, што менавіта праз гэтых лю-

дзей скруціца мой лёс, тым больш, што ў левай кішэні мaeй гімнасыцёркі ляжаў билет "прадстаўніка перадавога атраду моладзі гораду і вёскі". З дакументамі і даведкай я рушыў дахаты. Так скончылася першая спроба атрымаць адукацыю.

Загадчык райана, калека з вайны, быў адзіным, каму я шчыра распавёў пра свае ўніверсітэцкія прыгоды. Ён прыняў мяне на працу і параду паступаць на завочнае аддзяленне, дзе, як ён казаў, нікога не цікавіцца аўтабіографія аўтатранентаў. Крыху супакоўшыся, я зноў адаслаў дакументы, потым паспяхова здаў іспыты, атрымаў навучальны плян з заданнямі на зімовую сесію і пачасціў вярнуўся на працу. Аднак вучоба была вельмі кароткай. Прыехаўшы на сесію, прачытаў на дзвярах гардэробу аб'яву: "Студенту-заочніку Бурдыко П.І. срочно зайды в кабінет №5 "Спецчаст".

Там мне даходліва патлумачылі, што вучоба — вялікая каштоўнасць, што ў навуку трэба ісці з чыстым сумленнем і крystalічнай біяграфіяй. Менавіта там, у кабінэце з шыльдай "Спецчаст" я атрымаў канчатковы вырак: адукацыя "саабойной и мирной стране" — не для мяне. Дадом вярнуўся зьняважні і зьнявераны, неяк дапрацаўва да канца вучэбнага году, атрымаў разылік і вырашыў зъехаць куды далей. Пусціў пагалоску, што кіруюся ў Ленінград, а дакументы адаслаў у Пінскі электротехнікум сувязі. Атрымаў адказ, што заличаны на аддзяленне радыёфікацыі. Роўна праз месяц, пакуль мы зьбіралі высокі ўраджай бульбы на пінскіх калгасных палетках, дырэкцыя атрымала чарговы кампрамат на новаспечанага навучэнца.

На той час я ўжо меў дваццаць п'ять год, пяцігадовы працоўны стаж, быў сталым членам прафсаюзу і прафоргам групы. Я быў актыўістам — працаўаў у прафкаме, удзельнічаў у самадзейнасці, таму ажыў ажадамікам саўмольскім сходзе на тэму "Асабі-

стая справа Бурдыкі П.І." была сенсацыйнай і сабрала поўную залю.

Старшыня сходу пачаў прамову з папроку ўтрыманы фактаў біяграфіі, а скончыў аўтінавачаннем у штپенскай дзейнасці. Мне прапанавалі распавесці мянэ з камсамолу і выгнаць з тэхнікуму.

Сход быў бурлівы і неадназначны. Большасць выступаўцаў спачувалі мне, і ў выніку галасавання я быў пакараны толькі суворай вымовай з занясеннем ва ўліковую картку. А назаўтра дырэктарка тэхнікуму так крычала на сакратара камітэту камсамолу, што было чуваць аж у прыёмным пакою: "Хто рыхтаваў сход, Вы ці Бурдыкі, чаму не была прынятая пастанова аб выключэнні?!"

Праз колькі дзён зьявілася другая ажыўа аб дадатковым разгляданні маёй асабістай справы. Спартовая зала была поўная, найменшыя навучэнцы віслі на гімнастычнай сценцы. Кожны выступаўцаўцаў імкнуўся давесці, што мне няма месца ў іншых шрагах. Прыхильнікі абараніць мяне гэтым разам не знайшліся, бо прэзыдым ачольвала сама дырэктарка, Сізова Соф'я Іванаўна.

Падводзячы вынікі, яна падкрэсліла: "Мы не можем допустіць сомнительных людей к неравным странам!"

Я быў канчатковы растаптани, зьняважаны і зьнявераны на ўсё жыццё. У мяне адабралі апошнюю надзею.

Добра памятаю той вечар. Калі я выйшаў з задушлівой залі, было ўжо цёмна. Я ня ведаў, куды ісці і што рабіць. Нейкія, відаць, д'ябальскія сілы прывялі мяне на мост цераз Піну.

Чорныя металічныя канструкцыі, магутныя, як існы дзяржаўныя лад, душылі мяне зьверху і з усіх бакоў, а ўнізе — цёмнай вірующей масай, як магутная злая вужака, гатавая імгненна заглынуць чалавека, плыла ў ажыян стыхія прыроды. Цяпер, праз гады, згадваючи мінулае, часам думаю — што зберагло тады мяе напалову не зразілізаваны жыццё? Ці то інтынкт самазахавання, ці то Бог паслаў мне Анёла-ахоўніка, які праз дзесяцігодзінь дасыялістичных пакутаў дапамог дажыцца да скону цемрашальскага ладу, бо гісторыя спрадаўджае біблейскую ісціну: "Дабро перамагае Зло".

Напрыканцы прыдадуцца слова аднаго з герояў Лынкова, які, паміраючы, казаў: "Эх, позна, позна, і так рана, рана..."

Павал Бурдыкі, Палацак

ЗАПРАШАЕМ НА ПРЕЗЕНТАЦЫЮ

10 красавіка

выдавецкай сэрыі

«Новыя гуманітарныя веды»
з удзелам аўтараў («Брама», Магілёў)

Прэзэнтацыя адбудзеца ў Цэнтральнай бібліятэцы імя Янкі Купалы (актавая зала) па адрасе: вул. Харужай, 16

Пачатак а 18.30.

новы нумар часопісу

KUR'ER

ува ўсіх шапіках
«Белсаюздруку»

БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА РАДЫЁ СВАБОДА

ЧАС	kHz	ХВАЛІ	ЧАС	kHz	ХВАЛІ
18:00 — 19:30	7295	41	22:00—23:30	9530, 9750	31
	9610	31		11865	25
	11725	25	06:00 — 07:00	6065	49
				7295	41
				9650	31

Сярэднія хвалі — 576, 612 і 1188 kHz

Адрес: 220005 Менск-5, п/с 111; Vinohradská 1, Praha 110 00 CZ

Інтэрнэт: www.svaboda.org

НАСТРОЙЦЕСЯ НА "СВАБОДУ"!

13 і 15 красавіка ў клубе "Рэактар" пройдзе прэзэнтацыя альбому "Вольныя танцы: альтэрнатыва_by". У праекце ўдзельнічаюць: "Крама", "Нэйрадзюбель", NRM, "Крыўі", "Уліс", Exist, The Dvery, "Палац", "Безь білета", Happy Face, Postscriptum, Long Play, Zet, "Цягні-Піхай", "Цмокі", "Імпэт", "Айша", "Вруцэлета", "Сад", "Акруга Вольнага Мастацтва", "Зеляніна да-рог", Ur'ja.

19 красавіка ў парк-клубе "Менск" пройдзе сумесная музычна-экалягічная акцыя БМА і "Next Stop — New Life": "Музыкі за экалагію. Мяняем плястык на здароўе", прысьвяченая Сусветнаму Дню Зямлі. Пачатак а 18-й.

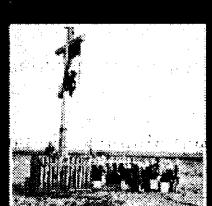
Падаведкі і замовы квіткоў зьвяртайцяся на тэл. 249-08-88 і пэйджэр 211-85-85 (аб.БМА).

Кнігі для кожнай беларускай сям'і.
Уладзімер Арлоў. Генадзь Сагановіч.
ДЗЕСЯЦЬ ВЯКОУ БЕЛАРУСКАЙ
ГІСТОРЫІ. 862-1918. Падзеі. Даты.
Ілюстрацыі. (2-е выданне.)
Уладзімер Арлоў. АДКУЛЬ НАШ
РОД. Апавяданні з гісторыі
Беларусі для малодшых
школьнікаў. (2-е дапоўненасе
выданне.) Кніга з цікавасцю
читаеца ў любым веку.
Падаведкі зьвяртакца на тэл.
(017) 213-43-52

Міхась Раманюк БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ КРЫЖЫ

Міхась Раманюк

Альбом
Пытайніцеся ў кнігарні
"Акадэмкніга"
або праз тэл.
(017) 213-32-32

Дачка, пляменьніца і жонка

25 кастрычніка 1997 г. Радашкавічы сьвяткавалі сваё 550-годзьдзе. Сьвяткавалі шыкоўна і падзяржануму — наехала шмат гасцей і з сталіцы, і з Жыровічаў. А мэтраў за дэзвесыце ад пляцоўкі, дзе ладзілася сьвята, сцішана ляжала ў сваёй старой хатцы хворая, са зламанай нагой. Вера Сынітка — адна з найстарэйшых жыхарак мястечка, дачка таго слыннага Сыніткі, які ў сваю пару клапаўціў пра асьвету і культуру Радашкавічы, пляменьніца Аляксандра Уласава, удава Браніслава Тарашкевіча. Спадарыня Вера — сама гісторыя. Яна нарадзілася ў лютым 1901 г., і перад яе вачыма прайшло ўсё стагодзьдзе, некалькі пакаленіньні людзей.

З усіх радашкавіцкіх сьвятаў, якіх спін. Вера німала бачыла за свой век, ёй найбольш запомніўся кірмаш 1913 г.: "Ладзілася якайсъ выстава. Мяне і яшчэ адну маю прыяцельку апранулі ў беларускія нацыянальныя строі. Мы сноўдалі на той выставе і надзялялі кірмашоўцаў газетай "Наша Ніва". Гэта сьвята ладзілі бацька спін. Веры і яе дзядзька Саша, Аляксандар Уласав. Дык хацелася б найперш пачуць пра іх.

"Мой тата, — распавядала спін. Вера, — німала зрабіў для асьветы Радашкавічы. Прыкладам, 28 верасня 1907 г. "Наша Ніва" паведамляла: "У Радашкавічах адкрылася гарадзкое вучылішча, каторага ўжо даўно чакалі. Памешчык Сынітка падараў дом пад вучылішча". Праз трэх гады ў Радашкавічах была заснаваная рамесная вучэльня, і зноў, паводле "Нашай Нівы", аб "яе адкрыціі шмат стараўся п. С-ка" ("Наша Ніва", 10 чэрвеня 1910 г.)

Пра грамадzkую і творчую дзейнасць Аляксандра Уласава мы ведаем багата. А які ён быў чалавек? Пра гэта магла расказаць толькі Вера Андрэёна.

"Дзядзька Уласава дужа любіў гумар. Быў вельмі дасыціны. З словамі гуляўся, гарэзіў. Неяк аднаго разу кухарка нагатавала варэнікі. Частую яго тымі варэнікамі. Зьеў місу, просьці: "Шчэ дайце". Далі яшчэ. Зьеў і кажа: "Але і нясмачныя варэнікі!" А кухарка на гэта: "Зълітуцца,

пане! Бог з вами! Ганіце, а самі ўсё зъзель!". І абодва съмяюща. Адзін з сътасці, другая — што дагадзіла пану".

У сямейным альбоме Веры Сыніткі я бачыў ідылічны здымак... Лета. Вясковы дворык. На ўслончыку паслья працы праведнай, усыщаны жыццём, сядзіць сам сэнтар — босы, дзяబёлы. Побач жоначка Аляксандра, якая, пакуль не сасватаў яе з Уласавым беларускім сэнтаром Назарэўскім, настаўнічала ў Баранавічах. Пры іх на траўды дvoе хлопчыкі. Адзін штосьці пілуе, другі малатком лупіць, цвікуе. Які ж я быў зъдзіўлены, калі пачуў, што Уласава ня меў дзяцей, а гэтыя хлопчыкі — прыёмныя, жончыны. Але ён іх любіў, бавіў з імі час і нават не хацеў, каб ведалі, што гэта не ягоныя дзеці. Звалі аднаго Алег, другога — Зыміцер. Да навукі яны, якія ні крыўдна было Уласаву, не гарнуліся. Больш да гаспадаркі былі скільнікі. Калі хто ім чытаў, дык яны вушы затыкалі, каб ня чуць. Адзін з пасынкаў, Алег, паслья стаў кіроўцам.

Вера Уласава была браты. Старэйши, Аляксей, жыў у Сыбіры, выпісваў "Нашу Ніву"; Юрка (Жорж) меў імя то жандарскі, і то паліцыйскі чын; Павал быў вайскоўцам; Мікалай, як і ягоны бацька, працаў на пошце. Былі ёй сёстры — Лізавета і Марыя. Дзед Сынітка юнаком быў захаханы ў Манію, хацеў браць замуж, але тая памерла ад сухотаў у вясеннаццаў год. Тады ён наважыўся ўзяць малодшую — Лізавету. Жыў тады ў Радашкавічах і лекар Ян Офэнберг, які ня толькі лекаваў местачкоўцаў, але далу-

зусім нікім. У 1940 г. іх вывезлі разам з маткай у Пермскую зямлю...

Дзядзьку Аляксандру выпадала алекавацца на толькі пасынкамі. Паслья съмерці брата Юркі (Жоржа) Уласава забраў ягону жонку Антаніну з чатырма сіrotамі, уладкаваў у сіроцкі прытулак каля Варшавы. А лета яны бавілі ў Мігаўцы...

Ба Уласава былі браты. Старэйши, Аляксей, жыў у Сыбіры, выпісваў "Нашу Ніву"; Юрка (Жорж) меў імя то жандарскі, і то паліцыйскі чын; Павал быў вайскоўцам; Мікалай, як і ягоны бацька, працаў на пошце. Былі ёй сёстры — Лізавета і Марыя. Дзед Сынітка юнаком быў захаханы ў Манію, хацеў браць замуж, але тая памерла ад сухотаў у вясеннаццаў год. Тады ён наважыўся ўзяць малодшую — Лізавету.

Жыў тады ў Радашкавічах і лекар Ян Офэнберг, які ня толькі лекаваў местачкоўцаў, але далу-

чаў іх да культуры: разам з Ядвігінам Ш. ладзіў літаратурныя вечарыны. Вера ў яго на руках нарадзілася. Офэнберг, пакуль жыў у Радашкавічах, цікавіўся, як яна расце, гадуеца. Потым з Варшавы пісаў да яе, бываў у іх у гасцічках. "Аднойчы лекар танчыў з мамай, — згадвала спін. Вера, — а майму малому брату Севу гэта вельмі не падабалася. Дык ён хапаў яго за ногі і замінаў. Раўнаваў".

А вось Лявіцкіх — ні Ядвігіна

Вера Тарашкевіч
з сынам Славікам.
Радашкавічы

III, ні ягоны дачкі Ванды — спін. Вера нія памятала, хоць, відаць, бачыла іх — мо на гэным самым радашкавіцкім кірмашы, дзе яшчэ дзяўчынкай красавасялаўся ў нацыянальным строі..."

Уласава жыў у Мігаўцы наездамі. Кіравала фальваркам ахмістрыя

Антоля. Курносая, бялявая, у дзядзькавых гадох, съмешная та-кая. Дзядзька Аляксандар і з ёю гарэзіў. Калі яна на стол падавала, ён прыпываў:

— Антоля! Гоп-гоп! Зьбрай на стол!

Ва Уласаве, паводле словаў спін. Веры, неяк гарманічна спалучаліся энэргія і лягота. Ён любіў, каб моладзь займалася гімнастыкай, дзеяла чаго мейу ў Мігаўцы цэлы спартовы гарадок. Усіх вучыў катаца на ровары — умацоўваў кіроўніцу ручніком, садзіў "вучня" на седала, а сам тупаў побач.

У 1922 г. спін. Вера выйшла замуж за Браніслава Тарашкевіча.

Распавядаючы пра мужа, яна ўвесь час называла яго Тара-сам. Чаму? Ён жа Бронік, Браніслав?

"А ведаець, які ні дзіўна, я і не пацікаўлася, калі жылі разам. Тарас і Тарас... А вось пачала думаць, пачалі людзі пытацца, а я і ня ведаю... Мусіць, гэта з студэнцкіх гадоў... Мой Бронік быў вельмі дапытлівы юнак, прагнунуў парнскіх вяршыняў. А тут і прозывішча такое — Тарашкевіч. Яно ж мусіць ад імя Тарас — тараскевіч... Вось і пайшло... Тарас ды Тарас! Да яго так усе звярталіся. І Янка Купала, і Алаіза Пашкевіч-Цётка..."

Вось так, згадка за згадкай, мы і съвяткавалі з спін. Веры 550-годзьдзе. Ніводнага стогну, нараканья. Толькі ўспаміны. Калі паўставала нейкай непаразуменіне, невыразнасць, замінка — тут як тут была дачка Ірина. Яна ж ня раз чула мацерыны згадкі, яны для яе стаўліся сваімі.

Веры Андрэёны ўжо ніяма. Памерла 7 траўня 1998 г., пад саладіны пошчак, трэх гады не дажыўшы да свайго сёлетняга стагодзьдзя. Дык няхай гэтыя згадкі, занадтаваныя мною, стануцца съвятымі істужкамі ў ейны юбілейны вянок.

Уладзімер Содаль

найлепшых тэнараў савецкага эпохі.

Яшчэ адна значная падзея фэсту — вэрдзіеўскі "Рэ́квіем", які, паводле традыцый, будзе выконвацца 26 красавіка. Але гэтым разам ён будзе прысьвечаны не чарнобыльскім угодкам, а... стагодзьдзю з дня съмерці Джузэпэ Вэрдзі, што адзначалася 27 студзеня. Затое 20 красавіка адбудзеца галія-канцэрт майстроў мастацтва, прысьвечаны 15-м угодкам Чарнобылю. Толькі што "галія-канцэрт" і "трагедыя" — слова несумішчальныя, бо ва ўсіх мовах съвету "галія-канцэрт" — гэта бліскучая съвяточная імпрэза, адмысловіа ўрачыстая.

Вось такая ў нас мяркуеца вясна. А якая атрымаеца — жыцьцё пакажа. "Не лічы кветачак увесну, а палічи ягадкі ў восені". Зрэшты, увесені ў нас загучаць зусім іншыя песні. І, можа, прыгажэйшыя.

Юлія Андрэева

Дзе варта быць

Тры сустрэчы

19, 25 красавіка ў 3 траўня ў тэатральнай залі Чырвонага касцёла адбудзеца ТРЫ СУСТРЭЧЫ з песьнямі Алексія Камоцкага і Рыгора Барадуліна.

Да ўвагі слухачоў:

1. Зорка спагады (рамансы і песьні ў аранжаваныні Уладзімера Ткачэнкі).

2. Псалмы і баляды (біблейскія матывы).

3. Асяніна (пераклады філізофскай лірыкі Ганады Чарказяні).

4. Гойкнуй баравік (народныя съпевы ў выкананні Рыгора Барадуліна).

У сустрэчах возьмуць удзел Галіна Дзягілева, Ганад Чарказян, Уладзімер Ткачэнка.

Без ажыятажу

Мяркуючы па тым, як ён выконваў сольную партію ў соль-ма-жорным канцэрце Равэля — напэўна, Мішчук ня быў варты таго заўядзецца. С্বяточны і яркі твор гучыў млява, джазавыя рытмы кудысьці зьніклі, а ў фінале піяністу не хапала элемэнтарнае тэхнічнае спраўданасць. Праўда, філіярнічны аркестар пад кіраўніцтвам Генадзя Праватарова таксама быў далёкі ад дасканаласці. У дзень канцэрту хадзілі чуткі, што "Вясна Святыярна" Стравінскага ўвогуле выкінулі з праграмы, бо аркестар яе не адolareў. Але выкінуты быў іншы твор Стравінскага — Капрэчча для фартэпіяна "Вясна Святыярна" прагучала-ткі ў канцэрце, але так змушана, важка і грымотна, што вытрымала яе да канца было немагчыма.

Адзінай падзеяй сталася першае выкананыне новага твору Людмілы Шлег "Пасхальныя звёны". Назоў дзіўнаваты, бо нават у савецкіх слоўніках беларускае мовы галоўнае хрысціянскае съвята завецца "Вялікаднем", а словам "пасха" называюць хутчэй великоднае пе-чыва. Твор кароткі, напісаны ў

БАЧЫМ А ТЭРАРЫСТА

Беларусь

ЭС

Сяргей Паўлоўскі

Аднойчы ў падвале бацькоўска-
га дому я перажоў сапраўдную
трансфармацыю ў часе. Прыйшоў-
ши па бульбу, пачаў разглядзець
стосы старых кніг, вынесеных
сюды з хатняе бібліятэкі. Раптам
вока ўпала на карэнчык з
прозвішчам «Ваўшасаў». Гэтая
асоба зацікалі мяне яшчэ на
шыльдзе адной менскай вуліцы.
Што за прозвішча такое? Каўка-
зец, ці што? Аказаўся літоўцам.
Толькі да прозвішча Ваўшасаў
дадаўся расейскі канчатак -ов.
(Унікальны на май памяці выпа-
даў). Што за чалавек? Дывэрсант,
чэкіст, опер, асаўбіст, чый лёс уваб-
раў заградатрады, НКВД, спэц-
падраздзяленіні... Прафесія —
ліквідацыя людзей. 50 гадоў бяг-
раўфія Ваўшасава прыпадаўшы на
Беларусь.

Наша краіна вачыма тэарыста...
Я прысёў, разгарнуў тайства-
ты, амаль на 500 старонак том.

Паглыбляючыся пры сувяте-
тускай лямпі ў змест Ваўшаса-
савых мэмуараў, я зразумеў, што
паглыбляючыся ў самое мінулае ста-
годзьдзе. Міжволі я парыўнаў сваё
падарожжа з колішнімі кнігай
Адама Мальдзіса «Падарожжа ў
XIX ст.». Пэўне ж, не на карысць
свайго. Там Агінскі, Чачот, Бак-
шанскі — узўлётвы духу з зразуме-
лай адвею і давеку думкаю пра
Бацькаўшчыну, яе свабоду і
посыпех. Мальдзіс кліча чытача ў
нябёсы нязменных ідэалаў, у
съвестлых рамантычных вышыні, у
палёт. А мене з май падарожжам у
стагодзьдзе XX-е вышла сядзець
у пыльным сутарэнні, сярод
съпісаных састарэлых кніг, чые
ідэалы ператварыліся ў скокожа-
ныя ідэалягемы. Тым мяне менш, я
вырашыў праісці сваё падарож-
жа, каб ясьней разгледзець міну-
лае стагодзьдзе і ягоных герояў,
ягоных заканадаўцаў і гаспадароў.

Узўлёты духу... Колькі ж жыць-
цяў на сумленыі адно гэлага чалавека!
А які матыв соцені, або і
тысяч забойстваў? Усясьветная
рэвалюцыя — далёкая песня, усё
больш далёкая, ужо амаль нераз-
борлівая... Яе «інтэрнацыяна-
лаўскі» матыв кануў некуды ў
нябёты. А безы яго з чым будзе ста-
яць тая душа чалавечая перад
вечнасцю, чым растлумачыць
свае учынкі? Гэй, хто ты?

Ужо першы абзак Ваўшасавай
кнігі мяне насыцяроўкі і азада-
чыў:

«Канфліктаваць з жыцьцём я
пачаў рана. Асаўблівых падставаў
для майго неўсвядомленага пра-
тесту не было, бытавалася нібыта
ў дабры, я не могу паскардзіцца на
бязрадаснае або жабрацкае мален-
ства. Тым мяне нешта не зада-
валіняла мяне ў звыклых парад-
ках, а што менавіта, адразу цяж-
ка было зразумець».

Паслыя высьветліца, што гэта і
ёсць уся жыцьцёвая праграма,
якая можа быць пададзеная ў бос-
кую канцыярню, бо астатнія выт-
лумачэнні — пра інтарэсы рэва-
люцыі і савецкае ўлады — там мяне
прымуць.

Калі ж адкінуць бальшавіцкую
ідэалёгію, якую сёнянья больш дак-
ладна называюць ідэалістыкай, дык
жыцьцёвая прыгоды Ваўшасава
ўспрымаючыя як успаміны якога-
небудзь Бін Ладэн, мяне йнайачай.

Як нараджаецца тэарыст? У
нашым выпадку ён сфармаваўся з
войскоўца.

«На другі дзень ранікою Нехва-
довіч атрымаў цывільную вопрат-

ку, літаратуру, выбухоўку і, рассо-
ываючы ўсю гэту гаспадарку па
рэчавых мяшках, сказаў:

— Вось хутка пераапранемся, і
нічога ў нас чырвонаармейскага не
застанецца. Мужыкі і мужыкі.
Былі франтавікі — сталі партызаны,
і што нас чакае наперадзе, нікому няведама. Але мы дали сло-
ва партыі і павінны яго съвята
выконваць, а хто паверне...

— Няма ў нас такіх, камандзір!
— адгукнуўся Жулега. — Мы ня
звернем з абраний дарогі да самага
сканчэння, ўсясьветнай рэва-
люцыі, пакуль апошняга буржуя
не прыкончым.

— Жулега ў нас такі, — ум-
ашаўся Пеця Курзін. — Барацьбу
прызнае толькі ва ўсясьветным
маштабе. Польскі пан для яго ня
пан, а дробная казурка. Як дасць
на фрызуры — так і вырасце
съежая магілка».

Ключавое слова тут — пераап-
ранемся. За сваё жыцьцё Ваўшаса-
сава толькі паводле мэмуараў мя-
няў прозвішча і дакументы разоў-
дзесяць. Гэта вельмі важная дэ-
таль — закрыцца. З чужкім імем
ты быццам і недасягальны, і беспла-
караны. Гэтым разам дзея адбыва-
еца яшчэ за першай польскай
акупацыяй.

У чым змест дзейнасці? Увайсы на тэрыторыю праціўні-
ка, сабраць там группу, напасць на
інкасатара, каб было за што піць-
есці, паслья арганізаць напад
на абоз ці склад з боепрыпасамі, а
з гэтым ужо прыступаць да ды-
вэрсійнай дзейнасці. Што-небудзь
будзе зынішчыць, каго-небудзь
забіць, разгроміць невялікі гарні-
зон. І пры гэтым съязвяваць да сябе
усё новых прыхільнікаў. Дзеля
чаго ўсё гэта? Дзеля ўсясьветнай
рэвалюцыі — гучыць высывіла і
непераканаўча. Калі ж адкінуць
ідэалістыку, дык маем справу з
рамантыкай звычайнага банды-
тызму.

Зъварніце ўвагу, як наўна гу-
чаць сёняння апраўданы разбою
на дарогах. Перашоўшы мяжу,
дывэрсанты сядзяць у лесе. Ад
мясцовага агента даведваюцца,
што па дарозе Бегам'е — Мсьціж
будзе ехачь польскі вайсковы
скарбнік. Нехта прапануе напасці.
Камуністычны дывэрсант ў сілу
ідэалістыкі пачынаюць сум-
нівіцца. Ваўшасаваў працягва-

— Экспрапрыяція? — спытаў-
ся я. — Трэба падумаць. Мы ж ка-
муністы, падпольщицы, і наўрад
ці нам трэба даваць польскім ула-
дам падставу называць нас раз-
бойнікамі з бальшой дарогі.

Але Зыс стаяў на сваім, і мы
пайшли да нашага камандзіра, каб
ён вырашыў нашу спрэчку. Нехва-
довіч уважліва выслушав нас і ска-
заў:

— Таварыш Зыс мае рацю. Мы
павінны жыць за кошт праціўніка,
забираючы ў яго зброя, харчы і
іншыя матэрыяльныя каштоў-
насці, у тым ліку і грошы. Такая
лігіка партызанскай вайны.

Камандзір прыняў рашэнне:
арганізаць засаду, ахову і скар-
бніку разбрэзьбі, але не забіваць, а
гроши падзяліці паміж найболыш
беднымі слянінамі, і частку ўзяць
сабе для патрабаў падпольля».

Ну проста калыханка нейкая.
Ідзілі. Нібы і пісаў гэта ўсё Ваў-
шасаваў у тых часах, калі мяне
яшчэ дзве дзесяцці годоў, а не ў сваім
кабінце з відам на маскоўскі
Ленінскі праспект.

— Уладкаваўшыся зручней у пад-
вольным катуху, я прафягаў вачы-
ма старонкі, запоўненыя вадзяні-
стым расповедамі. Сярод усіх гэтых
робленых дыялёгаў раз-пораз
нагадаўшы на назывы знаёмыя мне

Станіслаў Ваўшасаў

вёсак, сустракаў і ведамых гісто-
рычных пэрсанажаў. Але цікавіла
мяне, мабыць, ня гэта.

Масыціты забойца нідзе не апі-
ваў саміх экзекуцыяў, быццам ста-
раўся не пакідаць съядзоду злачы-
ства. Хіба што ў такіх знакавых
выпадках, як расстрэл памешчы-
ка Вішнеўскага з-пад Вялейкі на
вачах ягонаў батракоў. Далей імем
гэтага памешчыка будуць пало-
хачы іншых. Што да астатніх
ліквідацыяў, дык яны папросту
выпадаюць з тэксту. Гаворыцца,
што правакатарами няма даравань-
ня, пасля эпізод допыту і... усё.
Ліквідацыя шпіёна — так ён сам
гэта называе. Насамрэч тут лёгка
вычытваецца правобраз будучых
заградатрадаў. Бальшавіцкі ды-
вэрсанты сядзялі ў лясах за
польскай мяжою, адсочвалі і
зышчалі перабежнікаў з савецка-
га боку. Ішоў 1923 год. Вось як гэта
выглядала:

«Але хто, які мог чакаць ад нас
літасці, дык гэта шпіёны і права-
катары.

Дэймітры Балашка паведаміў
мене, што ягоная група затрымала
на шашы кали вёскі Бамбалі муж-
чыну, які называўся Жылінскім. У
яго адабралі зброя.

— Прывядзіце яго сюды, — пап-
расіў я.

Допыт працягваўся некалькі
дзён. Жылінскі і жартамі аддзелы-
ваўся, і сварыўся з намі. Упарты
цвердзіў сваю легенду:

— Я служыў у Чырвонай армії,
быў на фронце і ваяваў супраць
белапалякаў. Цяпер дапамагаю

сумленным беларусам змагацца ў
тыле ворага.

— Патрыйёт, значыць? — спы-
таўся я ў яго, будучы выведзены
з цярпення нахабнай хлускнёю.

— А што, скажаце не? — адказа-
ваў ён, не зьміргнуўшы вокам.

— Ва ўсходній Беларусі бы-
валі?

— Бываў.

— Выпадкова не знаёмы з камі-
сарам ляснога наркамату ў горадзе

Ігумене?

Такога пытання арыштаваны
не чакаў. Бо гэтым камісарам да-
ніядзяняча часу быў ён сам».

Канец эпізоду.

Самой экзекуцыі аўтар не апі-
вае. Гэта як у эратычных фільмах
— закаханыя кладуцца ў ложак і
гасяцца съяцло. Далей мусіць зап-
рацаваць уяўленыне гледача — на-
колкі яно разбэшчанае. Так і тут.

Ня могуць не запыніць увагі
эпізоды, дзе адным сказам пазна-
чаюцца некалькі гадоў працы ў
НКВД ў самы разгар выкryвань-
ня шпіёнаў і ворагаў народу. У
Ваўшасаваў гэты сказ гучыць так:

«Некалькі гадоў праслужыў у рас-

твоў у капіталістычнай Эўропе, вы-
конваючы спэцыяльныя заданні». Увесь
пэрыяд нямецкай акупации
Беларусі Ваўшасаў на акупаванай
тэрыторыі нашай краіны зай-
маеца звычай работай — ды-
вэрсіі, ствароннне ліквідацыйных
группаў і ўласна сама ліквідацыя. У
прыватнасці, ён бярэ удзел у арганізаціи
забойстваў «актыўнага» Фабі-
яна Акінчыца, «ворага беларускага
народу» Вацлава Іваноўскага і «злобнага
буржуазнага нацыяналіста» Казлоўскага.

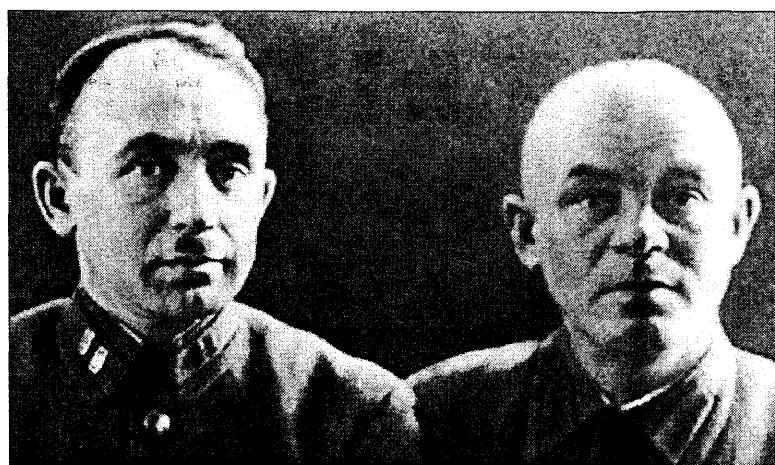
«У выніку ўдару, нанесеных па
беларускіх нацыяналістах, гэтыя
празрэнныя адшчапенцы, ня маю-
чи апоры ў народзе, не змаглі ака-
заць эфектуўнай дапамогі фа-
шысцікам акупантам. Чэзіцкім
групамі праводзілася вялікая пра-
ца дзеля разлажэння нацыяналі-
стычных арганізацій і фарма-
ваннія, якія ствараліся гітлерау-
цамі з ліку мясцовага насельні-
цтва». Дэталі не ўдакладняюцца.

Пасля вайны бальшавікі бан-
дыйт мяняцца месцамі з тымі, хто
перасьледаваў яго ў лясах. Адбы-
ваеца новая пераапрана-
ніне. Цяпер ён ад імя ўлады
ловіць бандыту ў Беларусі і Літве.

«Зноў замкнулася кола лёсу: тут
у 20-я гады я працаўваў у пад-
польлі, змагаўся ў партызанскіх
атрадах, а цяпер ролі перамянілі-
ся, я бараніў народную ўладу ад
усялікага роду ўзброенных прай-
дзісўетаў, што хаваліся ў лясах».

Далей Ваўшасаў пачынае рас-
павядцаць гісторыю, якая мае ўжо
адкрыта казачын змест. Ён пры-
яжджае ў Жмудзь, дзе ў лесе
сядзіць банда нейкага Клаюнаса.
Наш герой вырашае ліквідація
банду па-добрачу. Ён піша Клаю-
насу ліст,

БІБЛІЯТЭКА

Станіслаў Ваўпшасаў (справа) і Язэп Нехвядовіч

камуніст. Але калі да ягонае дзеяньніцы прыставіць нейкія матываці — скажам, дэстабілізацію сытуацыю ў ціпераційнай капітальнай Літве, дык мы атрымалі б яшчэ аднаго савецкага героя.

Але ж як у выпадку з Янушкевичам, так і ў выпадку з Ваўпшасавым усе ўчыненія імі забойствы, рабункі і дывэрсіі засталіся толькі забойствамі, рабункамі і дывэрсіямі, бо ўсё, дзеяль чаго гэта нібыта рабілася, было асуджана, адкінута, забыта. Інтэрнатаўская шукалкі на імя Ваўпшасаў адгукуюцца сёння толькі адрасамі ўстановаў, разъмешчаных на адной зь менскіх вуліц...

На вуліцы Ваўпшасава ў Менску ёсьць Маторны завод, дэльце аўтазапраўкі і першы ў Беларусі прытулак для бяздомных людзей. Паўстагодзьдзя наш герой займаўся дывэрсійнай і тэрарыстычнай дзеяльніцтвіем. У сваёй книзе ён апісаў нашу краіну не як краязнаўцу або падарожнік, не як навукоўца, а менавіта як бандыт.

У савецкай Літве, як тады было прынята, на радзіме героя Савецкага Савета ўзвышшаўся прапорець Беларусі, які паказваў на белым фоне чорныя сімвалы — залатыя ліліі і чорныя яблікі. Але ўсё, дзеяль чаго гэта нібыта рабілася, было асуджана, адкінута, забыта. Інтэрнатаўская шукалкі на імя Ваўпшасаў адгукуюцца сёння толькі адрасамі ўстановаў, разъмешчаных на адной зь менскіх вуліц...

Каго Саюзу ўсталявалі ягоны бюст. Сам Ваўпшас жыў у сваёй кватэры ў Маскве на Ленінскім праспэкце і пісаў на машины ці мэмуары. Сёньня ягоны бюст — у парку скульптуры таталітарнага пэрыяду, у глыбокай правінцыі, недалёка ад беларускай мяжы, сірод іншых персанажаў таго часу — Ленінаў, Сталінаў, Дзяржынскіх...

Першую спробу даць пераацэнку дзеяньніцы вэтэрана савецкага палтычнага тэрарызму зрабіў рэйсіскі пісьменнік Віктар Суворав у сваёй кнізе «Ледакол». Хто пачаў другую сусветную вайну? Менавіта Ваўпшасаў спатрэбіў Сувораву для даказванья таго, што Сталін рыхтаваўся не да абарончай, а да нападніцкай вайны.

«Да 1926 году ваяваў у польскіх лісях. Афіцыйна вайна з Польшчай даўно завяршылася, а савецкія «партызанская атрады», у камплектаваныя галаварэзамі з ЧК і ГПУ, забіваюць людзей у імя ўсясьветнай рэвалюцыі. Пасыльня вяртана Ваўпшас — буйны начальнік на вялікіх будоўлях ГУЛАГу — тысячы галодных зэкаваў

капаюць сталінскія каналы, а кіруюць будаўніцтвам чэкісты. Ваўпшас — сірод кіраўнікаў. А пасля наш герой кантраліраваў на зэкай ГУЛАГу, а палітбюро гішпанскай кампартыі, накіроўваў працу рэспубліканскай контрывыведкі і дывэрсійных фармаваньня. А потым Беларусь і падрыхтоўка савецкіх партызанаў на выпадак уварвання на праціўніка на савецкую зямлю. Але вось падпісаны пакт — і партызаны больш непатрабныя. Ваўпшас трапляе ў фармаваны Асназ НКВД і займае ўсіх высакароднай справай «ачысткі тэртыорыі ад варожых элемэнтаў» у часе «вызваленчых паходаў». А вось 22 ліпеня 1941 году ён сустрэў не на мяжы, а за мяжой, на тэртыорыі «верагоднага праціўніка», маючы ў кішэні дыпляматычны пашпарт. Навочта гэтага карніка, тэрарыста, ГУЛАГаўскага дыпляматама адправілі за мяжу? Можа, у інтарэсах умацавання бісьпекі краіны, «прадбачачы абарончую вайну»?

Не, у абарончай вайне ён там зусім непатрабны. Як толькі такая вайна пачалася, яго тэрмінова вярнулі ў Савецкі Саюз і адправілі ў Беларусь партызаніць, ствараць нядайна зыншчаны партызанскі рух, пачынаючы з нуля... Калі рыхтавалася абарончая вайна, дык навошта ўвесь гэты маскарад зь пераапрананьнем?

...Забраўшыся па вушы ў XX ст., я злавіў сябе на адчувацьні, быццам надыхаўся бульбяного пылу. Болей сядзець у ўсімнам катусе было немагчыма. Адно зафіксаваў сабе ў памяці магію адпаведнасці — гэтага пыльнага лёху, скрыні ўз леташній бульбай, леташнняга стагодзьдзя і гэтай кнігі, гэтай асобы, гэтага чалавечага лёсу, які і забыў бы хуччэй, дык жа неаднайчы нагадае пра яго ўсё яшчэ дзеянная назва адной зь менскіх вуліц.

Бацька Айчыны
Ці крымінальнік?

Новая аповесць Кастуся Тарасава

Кастусь Тарасаў. Апошнія кахраны князя Міндоўга. Аповесць. — Менск: Лекцыя, 2000. — 160 с. Наклад 400 ас. ISBN 985-6305-25-X

Надрукаваная летасць аповесць «Апошнія кахраны князя Міндоўга» належыць аўтару славутай «Пагоні на Грунвальд». Ужо адно гэта зьяўліеца найлепшай рэкламай і павінна прыцягнуць увагу да новага твору. Тым больш, што цэнтральным сюжэтам новай аповесці аўтар зрабіў раптоўнае і нечаканае кахранье са старэлага, першага і адзінага, карала літоўскага да роднай сястры памерлай жонкі. Такія справы заўсёды выклікаюць цікавасць і плёткі, бо пошук вытоку таго ці іншага гісторычнага здарэння, высыяленне, што крьеца за ўчынкамі ўладараў, дазваляюць нашчадкам выразна ўяўвіць, хто стаяў на чале старажытнай дзяржавы. Несумненна заслуга К. Тарасава ў тым, што ён, мабыць, упершыню паспрабаваў асэнсаваць улпы ў канкрэтнага гісторычнага здарэння на лёсіх першых уладараў ВКЛ і лёсіх суседніх дзяржаваў у больш-менш вялікіх творы. Пісьменнік пазбаўлены неабходнасці скрупулезнага съледаваць гісторычнымі крыніцамі і мае магчымасць, скарыстаўшы літаратурнымі прыёмамі, паглыбіцца ў сівую даўніну, узнавіць ход падзеяў і распавесці пра тых падраініці, або якіх маўчачаў скупия хронікі. Здаецца, у гэтым гісторыі, што адбылася ў другой палове XIII ст., ёсьць ўсё, неабходнае для захаплівага раману, але за вонкавай прывабнасцю хаваюцца складаныя праблемы.

Напэўна, непрывабнасць вобразу Міндоўга, ягонае крываражэрнасць і прымуслі М. Ермаловіча адмовіць яму ў праве быць стваральнікам ВКЛ. Па сваіх маральных якасцях ну іншы ён не падыходзіў на ролю Бацькі Айчыны. Гэтае месца, згодна з Ермаловічам, належыць старэйшаму сыну Міндоўгу, Войшалку. А ў аповесці Тарасава апошні паўстое не як хітры дыплямат і прадбачлівы палітык, а як небарака-мніш, што выракся трону і людзкага жыцця, няздолны кіраваць вялікай дзяржавай. Не пытаныні вялікай палітыкі, не бацацца з праваствай на чале Наваградзкай дзяржавы, ня пошукаў хайрусынікай, не распрацаўваў ў беларускай гісторыяграфіі. Наагул ён не ўспрымаецца як беларускі ці хаця б найманы беларускі князь.

Генадзь Туровіч

Адсутнасць станоўчай фігуры ў аповесці, альтэрнатыўнай Міндоўгу, — гэта, на мой погляд, памылка аўтара. Бо вобраз галоўнага змоўшчыка — князя Трайната, які заняў вялікакняскі трон у Наваградку адразу пасля забойства Міндоўгу, амаль што не распрацаўвалі ў беларускай гісторыяграфіі. Наагул ён не ўспрымаецца як беларускі ці хаця б найманы беларускі князь.

Л. Казлоў. **Беларусь на сямі рубяжох** (XI — пач. XX ст.). — Менск: Арты-факс,

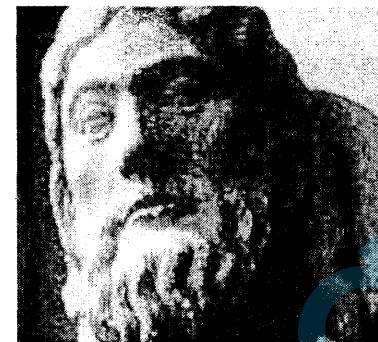
РЫХТУЕЦЦА ДА ДРУКУ

ФРАНКАФОБІЯ

спэцыяльны нумар «НН», прысьвечаны беларуска-французкім дачыненням

Ігар Лялькоў. «Краіна нашых няспраўдзаных надзеяў. Новыя дакументы па гісторыі стасунку БНР з Францыяй у 1919—1920 гг.»

Андрэй Катлярчук. «Прыказкі беларусаў аб французаў з тлумачэннем гісторычнага паходжання языку»

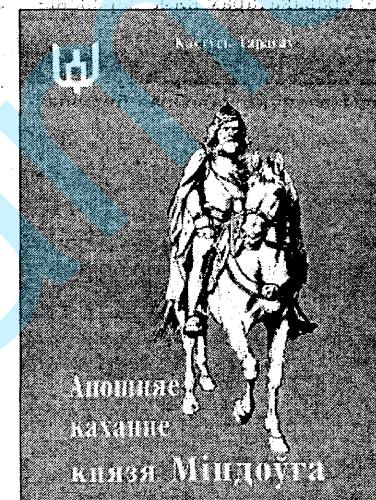
Выйшаў новы нумар аналітычна-крытычнага агляду часопісу «ARCHE». Сёлета ў «Скарыну» — 104 старонкі, а ня 80, як летасць.

У нумары:

- Юрась Ляўрык рэцензуе кнігу Алены Яскевіч «Абраныне вечнасці». Мінулая рэцензія сп. Ляўрыка (на кнігу «Беларускія рэлігійныя дзеячы» Ю. Гарбінскага) выклікала палеміку ў друку. Гэтая — яшчэ вастрышайшая.
- Валерка Булгакаў аналізуе ідэалёгію лукашызму. Грунт для аналізу — рупар рэжыму, часопіс «Беларуская Думка».
- Новае эсэ Вінцэсія Мудрова «Пошукі радзімы».
- З гэтага нумару «Скарына» пачынае штонумар друкаваць вершы. У нумары — «Юрлівія санэты» Юрасія Пацюпы.
- Аналітыка Зьбігнева Бжазінскага аб пэспэктывах ўсходнеславянскіх стасунку.
- Эсэ Карла Шлёгеля пра Бэрлін, Дэна Якабсана пра Літву і Юр'я Андрушовіча пра Галіччыну.

Пытайцеся ў кнігарнях «Белкнігі», кіёсках «Белсаюздруку», у распаўсюдніку на сядзібах БНФ, ТБМ, на кірмашы ў ДК Трактарнага завода і ў «казе» «Менск».

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Календар памятных дат на 2001 г.
/ Склад: Я. Саламеевіч, Маст. Л. Ледзянеўская. — Менск: Беларуская энцыклапедыя, 2001. — 91 с. — Наклад 1000 ас. ISBN 985-11-0192-3

Толькі ў сакавіку «Беларуская энцыклапедыя» выдала календар памятных датай. Каштуе 1 т. р.

Я. Крук. Сымболіка беларускага народнага культуры. — 2-е выд., стэрэа-тап. — Менск: Ураджай, 2001. — 350 с.: іл. — Наклад 3000 ас. ISBN 985-04-0334-9

Першы наклад кнігі хутка прадаўся праз малую цену — 750 р., другое выданье каштуе ажно 4,5 т. р.

В. Гаўф, Э. Т. А. Гофман, Ш. Паро. Прывізажуны ў сонным лесе: Казкі / Для мал. шк. веку; Пераклады ў бел. мову; Укл. У. Карызна, Маст. В. Сідарава. — Менск: Юнацтва, 2001. — 254 с.: іл. — (Бібліятэка замежных дзіцячых літаратур). — Наклад 3000 ас. ISBN 985-05-0513-1

Усяго за 750 р. — творы найвыдатнейшых эўрапейскіх казачнікаў у перакладах Кандрата Крапіўны, Якуба Коласа ды іншых беларускіх пісьменнікаў.

У. Мархель. Водгульне / Пераклады на бел. мову. — Менск: Тэхнаўт, 2000. — 142 с. — Наклад 3000 ас. ISBN 985-458-009-1

Кніга складаецца з дзвюх частак — «Карона» і «Літва». У ёй сабраны апошнія пераклады з польскамоўных пазаўт Беларусі ѹ польскіх песьняроў пачатку падарожнікаў. Каштуе 1,7 т. р.

Г. Бураўкін. Чытаю тайнапіс вачэй: Вершы пра кахраны / Для стар. шк. веку; Маст. У. Савіч. — Менск: Юнацтва, 2001. — 158 с.: іл. — Наклад 2000 ас. ISBN 985-05-0301-7

У кнігу «Увайшлі 110 вершай Бураўкіна пра кахраны, напісаных у розныя гады. Шмат якіх былі пакладзены на музыку і стаўся папулярнымі песьнямі. Каштуе 1,2 т. р.

Г. Тумаш. Лісіца з Расохі: Вершаваная казка. — Менск: Юнацтва, 2001. — 50 с.: іл. — Наклад 3000 ас. ISBN 985-05-0439-0

Гэтая добрая казка! Кнішка каштуе 950 р.

Л. Казлоў. Беларусь на сямі рубяжох (XI — пач. XX ст.). — Менск: Арты-факс,

2000. — 60 с.: іл. — Наклад 300 ас. ISBN 985-6119-44-8

Трэцце выданье (1-е — 1993 г. (разам з А. Цітовым), 2-е — 1998 г.) кнігі пра гісторыю фармавання дзяржаўных међаў Беларусі. У менскай кнігарні «Святач» каштуе 1,5 т. р.

Віктар Мухін

Заўсёды заглядаю ў рубрыку «НН» «Новыя кнігі, дасланыя ў рэдакцыю» і, у залежнасці ад магчымасці яго кішэні, стараюся набыць тое ці іншае выданне. Вось набыў і «Элегія забытых дарог». Ян мой погляд абывается, што якога яшчэ не напоўніць вычынай дух савецкай школы, дык файная кнішка на прыстойнай беларускай мове.

Дзесяць мясоў беларускай гісторыі

Лімэрыкі

Усяспаў, знаны ўсім
ваўкалака,
не любіў дужа моцна
сабакаў,
бо калісьці яны
абадралі штаны
і ледзь-ледзь не
учаплілі ў с... (хвост)!

У Наваградку князю Міндоўгу
даў крыжак нечаканую поўху.
Князь крычаў і злаваўся,
скавытаў і пляваўся,
а пасля крыжакам помсціў доўга.

Гедымін, ап'янелы ў дыміну,
сыніу ваўкоў, чарцянятую і съвіньня.
Гучнарай чэрці
многа съпіту ня жэрці...
Так узыніла ня Рыга, а Вільня.

Слаўны лекар Францішак Скарына
прусаў біў таўшчэннай тамінай.
Ён гарлайл: "Чысьціня —
гэта вам не фігня!
Веды — вось яна, зброя ліцьвіна!"

Братаны-Радзівілы Барбары
адшукалі выгодную пару.
Толькі гэтыя зухі
не ўлічылі свякрухі,
чый укус быў страшней за курарэ.

Быў француз. Зваўся Генрык
Валеза,
да мужчынаў ахвочы гарэза,
а сказалі жаніца —
ледзь ня кінуўся біцца
ды ў Парыж паскакаў з
"Марсэльзай".

Князь Батура ў лясной
Трансильванії
падхапіў небяспечную манію:
графа Дракулы вочы
часта бачыў уночы.
Вось Батура і ўцёк з Трансильванії.

Велькі канцлер літоўскі Сапега
нападлітку хваліўся калегам:
"Піва п'ю за валюту,
бо накладу Статуту
ані Гінэс ня сьніў, ні Карнэгі".

Радзівіл, званы Пане Каханку,
спакусіў у балоце русалку.
Ён усе дыямэнты
стратці на аліментах,
як аднераставала русалка.

Жбан Няўмера,
малюнкі Ліл Кіко

Іос сказаў яму: "Я і дарога, і праўда, і жыццё. Нікто не прыходзе
да Айца, калі не цераз Мікэ. Іаан. 16: 6
БЕЛАРУСКАЯ ЭВАНГЕЛЬСКАЯ ЦАРКВА
Набажынства штодзёнкі ў Менску а 10-и гадзін: вул. Любінава 21-56,
тэл.: 278-71-31, 270-89-87. Штодзёнкі ў Асіновічах а 17-й гарыні: вул. Леніна 40,
тэл.: 20-840, штодзёнкі ў Барысаве, вул. Ватуція 38-45, тэл.: 54-908.

**1. Блізшая сарочка — як кабат.
2. Чаго, чорце, у балоце сядзіш?
— Бо прывык [гаворыцца аб пры-
вычках і паўторных шлюбах]. Са
Слоўніка Яна Чачота. 5-78-83.**

Прадаю:
Кнігі — поштай: М.Раманюк "Беларускія на-
родныя крэкі", З.Пазыняк "Глэрыя Патрыя",
зб. тв. У.Караткевіч ў 8 т. і інш.
Вышыня каталога: 220030 Менск- 30 а/с 195,
Янка; janka_cit@yahoo.com; Тэл.: 258-43-54.

**Творчес маладзёжэв аўтандынне "Вятрак" многа
робіц для Беларусі, але для поўнай працы нам
трэба прынтар.**
Слонімскі раён, в.Мірная. Алегу Шэлеставу

на платны прыватны абвесткі:

— да 20 словаў (тэксты модуль) — 113 руб.

— звыш 20 словаў (тэксты модуль) — 143 руб.

— аформленая абвестка — 71 руб. за кв.см.

— аформленая абвестка — памерам больш за

24 кв.см. з улікам кошту арыгінал-макету — ад

94 руб. за 1 кв.см.

За абвесткі пра сямейную падзеі — зынжка.

Абвесткі палітычнага характару і ад грамадзкіх

арганізацый аплачваючыя паводле рэкламных

расцэнак для камэрцыйных абвестак.

Каб замовіць платную прыватную абвестку, трэ-
ба пералічыць грошы праз пошту пераводам на

разылковыя рахунак: рэдакцыя газеты «Наша
Ніва», р/р 3012213050010, Ленінскае аддз. ААТ
«Белбізнесбанк» Менску, код 763.

На зваротным баку бланку паштоваага пера-
воду ў сэктары «Для пісмовых паведам-
ленняў» запісваецца дакладна й чытэльна
тэкст абвесткі, телефон для сувязі і аваіз-
кова дадаецца сказ: «За рэкламныя пас-
лугі».

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Пасок у гадзінікі, урэшце палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне — і Вінамп белмоўны з валаскоў да 12-пальцевай кішкі. Зыліав Belarusian Language Pack www.winamp.com/plugins. Падкажы суседзям. Архімёд

Пасок у гадзінікі, урэште палец — у нос! Беломуны Winamp — болей не парадок! www.winamp.com/plugins/. Архімёд

Мізэрнае намаганыне —